

2006 gruodžio 22
Nr. 24

Lietuvos
Katalikų
Bažnyčios
informacijos
centro
leidinys

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Šiame numeryje:

Popiežius

Popiežiaus Benedikto XVI žinia Pasaulinės taikos dienos proga	2
Popiežiaus Benedikto XVI žinia 93-iosios Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos (2007 m.) proga	5

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Instrukcija dėl atgailos ir pasninko dienų	7
--	---

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	9
Pristatytas Lietuvos vyskupų laiškas ir naujasis Naujojo Testamento leidimas	10
Europos <i>Caritas</i> prezidentės vizitas į Lietuvą	11
Respublikinė konferencija apie dorinį ugdymą	12
Mokslinė konferencija „Pamaldumas Išganytojui Lietuvos kultūroje“	14

Homilijos

RAMYBĖ IR LAIKAS Švč. M. Marija – Dievo Gimdytoja	17
IŠMINČIŲ PAMOKOS Viešpaties Apsireiškimas	18
ŠVENTĖ 2 eilinis sekmadienis (C)	19
ŽODŽIO LITURGIJA 3 eilinis sekmadienis (C)	20

Straipsniai

Kardinolas Joseph Ratzinger „ET INCARNATUS EST DE SPIRITU SANCTO EX MARIA VIRGINE“	22
---	----

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius: Marija yra Bažnyčios pavyzdys	31
Benediktas XVI kviečia Europos krikščionis išvien ginti krikščionišką šaknis	31

Popiežiaus Benedikto XVI žinia Pasaulinės taikos dienos proga (2007 m. sausio 1 d.)

ŽMOGUS – TAIKOS ŠIRDIS

1. Naujųjų metų pradžioje norėčiau palinkėti valdantiejiems ir tautų atsakingiesiems, taip pat visiems geroms valios žmonėms taikos. Pirmiausia kreipiuosi į tuos, kurie skendi skausme ir kančioje, gyvena smurto bei ginkluotų konfliktų grėsmės šešėlyje arba, sutripyti ir netekę orumo, laukia savo žmogiškojo ir visuomeninio išlaisvinimo. Kreipiuosi į vaikus, kurių nekaltumas teikia žmonijai gerumo bei vilties ir kurių skausmas akina mus visus tiesi kelią teisingumui bei taikai. Būtent turėdamas omenyje vaikus, ypač tuos, kurių ateičiai grėsmę kelia skrupulų neturinčių suaugusiųjų išnaudojimas bei nedorumas, Pasaulinės taikos dienos proga visų dėmesį norėjau sutelkti į temą: „*Žmogus – taikos širdis*“. Esu įsitikinęs, kad taiką skatina pagarba asmeniui ir kad statydamas taiką kuriamos autentiško „visapusiško humanizmo“ sąlygos. Taip ateinančioms kartoms rengiama giedra ateitis.

Žmogus ir taika: dovana ir užduotis

2. Šventajame Rašte sakoma: „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; kaip vyrą ir moterį sukūrė juos“ (Pr 1, 27). *Kadangi žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą, jam būdingas asmens kilnumas; jis nėra koks nors daiktas, bet geba save pažinti, save valdyti, laisvai save dovanoti ir įeiti į bendrystę su kitais asmenimis. Kartu jis yra malone pašauktas sandorai su savo Kūrėju, kad atsilieptų jam tikėjimu ir meile, niekam kitam to už jį negalint padaryti (1). Žvelgiant iš tokios ištabios perspektyvos, suprantama tampa žmogui patikėta užduotis bręsti gebėjimu mylėti ir prisidėti prie pasaulio pažangos, atnaujinant jį teisingumo ir taikos dvasia. Įspūdingai apibendrinamas, šv. Augustinas moko: „Dievas, sukūręs mus be mūsų, nenorėjo atpirkti mūsų be mūsų“ (2). Todėl visų žmonių pareiga puoselėti *dvigubo – dovanos ir užduoties – aspekto suvokimą*.*

2. *Taika irgi yra dovana ir kartu užduotis*. Jei tiesa, kad taika tarp individų ir tautų – gebėjimas gyventi vieniems šalia kitų palaikant teisingumu bei solidarumu paremtus santykius – yra niekada galioti nenustojanti pareiga, tai lygiai taip pat ir dar labiau tiesa yra tai, kad *taika yra Dievo dovana*. Juk taika – tai dieviškojo veikimo bruožas, pasireiškiantis tiek tvarkingos ir darnios visatos sukūrimu, tiek žmonijos, kurią reikia sušildyti iš nuodėmės netvarkos, atpirkimu. Tad sukūrimas ir atpirkimas leidžia suprasti mūsų egzistencijos žemėje prasmę. Mano garbingasis pirmtakas Jo-

nas Paulius II, 1995 m. spalio 5 d. kreipdamasis į Jungtinių Tautų Organizacijos generalinę asamblėją, yra pasakęs: „Gyvename ne iracionaliame, beprasmiame pasaulyje <...> egzistuoja moralinė logika, apšviečianti žmogaus egzistenciją ir daranti dialogą tarp žmonių ir tautų galimą“ (3). Transcendentinė „gramatika“, t. y. individualaus elgesio ir žmonių abipusių santykių, paremtų teisingumu bei solidarumu, taisyklių visuma, yra įrašyta išmintingą Dievo planą atspindinčioje sąžinėje. Neseniai pats patvirtinau: „Mes tikime, kad pradžioje yra amžinasis žodis, protas, o ne neprotinumas“ (4). Tad taika yra ir užduotis, kiekvieną įpareigojanti asmeniui, dieviškąjį planą atitinkančiam atsakui. Kriterijus, kuriuo šis atsakas turėtų vadovautis, tegali būti pagarba *žmogaus širdyje jo Kūrėjo įrašytai „gramatikai“*.

Žvelgiant iš tokios perspektyvos, prigimtinės teisės normos nelaikytinos tarsi prievartaujant žmogaus laisvę iš išorės primestais potvarkiais. Priešingai, jos priimtinos kaip pašaukimas ištikimai įgyvendinti žmogaus prigimtyje įrašytą visuotinį Dievo planą. Vadovaudamosi tokiais normomis, tautos – kiekviena atitinkamoje savo kultūroje – galėtų priartėti prie didžiausiojo slėpinio – Dievo slėpinio. Todėl ir šiandien prigimtinės teisės pripažinimas bei pagarba jai tebėra dialogo tarp įvairių religijų tikinčiųjų ir tarp tikinčiųjų ir netikinčiųjų pagrindas. Tai – didysis susitikimo taškas ir dėl to pamatinė autentiškos taikos prielaida.

Teisė į gyvybę ir religijos laisvę

4. Iš pareigos gerbti kiekvieno žmogaus, kurio prigimtyje atsispindi Kūrėjo paveikslas, kilnumą nuosekliai išplaukia, kad *žmogaus asmeniu nevalia disponuoti kaip nori*. Besimėgaujantieji didesne politine, technologine ir ekonomine galia neturėtų jos naudoti kitų, mažiau pasiekusiųjų, teisėms pažeisti. Juk taika remiasi atsižvelgimu į visų teises. Tai suvokdama, Bažnyčia tampa kiekvieno žmogaus pagrindinių teisių gynėja. Ji ypač reikalauja gerbti *gyvybę ir religijos laisvę*. Pagarba teisei į gyvybę visais gyvenimo tarpsniais yra nepajudinamas esminės svarbos taškas: *gyvybė yra dovana, kuria individas negali visiškai nevaržomai disponuoti*. Panašiai teisės į religijos laisvę teigimas *susieja žmogų su transcendentiniu Pradu, apsaugančiu jį nuo žmogiškos savivalės*. Teisė į gyvybę ir į laisvą savo tikėjimą į Dievą reiškimą nepavaldi žmogaus valdžiai. Taika reikalauja nubrėžti *aiškią skiriamąją liniją tarp to, kuo galima disponuoti ir kuo negalima*: tai leistų išvengti nepriimtino kišimosi į vertybių, būdingų žmogui kaip tokiam, paveldą.

5. Kalbant apie *teisę į gyvybę*, privalu smerkti mūsų visuomenėje gyvybei sukeliamas kančias: greta ginkluotų konfliktų, terorizmo ir įvairių smurto formų aukų tyliai mirštama dėl bado, abortų, eksperimentų su embrionais, eutanazijos. Argi visa tai nėra kėsinimasis į taiką? Abortai ir eksperimentai su embrionais tiesiogiai

priešingi pamatinei svetingumo kitam laikysenai, būtinai statydinant tvarius taikos santykius. Kitas nerimą keliantis taikos stygiaus pasaulyje simptomas – turint prieš akis *laisvą savo tikėjimo reiškimą* – yra sunkumai, dažnai išskylančios krikščionims bei kitų religijų sekėjams norint viešai ir laisvai išpažinti savo religinius įsitikinimus. Kalbėdamas konkrečiai apie krikščionis, su skausmu turiu konstatuoti, kad jiems ne tik kliudoma, kai kuriose valstybėse jie tiesiog persekiojami ir net pastaruojau laiku būta tragiškų žiauraus smurto atvejų. Yra režimų, visiems primetinėjanti vieną religiją, yra ir tokių, kurie, būdami religiška neutralūs, kursto ne smurtinius persekiojimus, bet sistemingą kultūrinę religinių įsitikinimų pajuoką. Bet kuriuo atveju žmogaus pagrindinė teisė negerbiama, o tai taikiam sugyvenimui turi rimtų padarinių ir neišvengiamai skatina *taikai kenksmingą mąstyseną ir kultūrą*.

Prigimtinė visų žmonių lygybė

6. Nemažos dalies taikai grėsmę keliančių įtampų ištaikos neabejotinai glūdi *daugybėje* tragiškai pasaulyje tebesančių *neteisingų nelygybių*. Ypač grėsmingos tarp jų yra, viena vertus, *skirtingos galimybės priėti prie tokių esminių gėrybių* kaip maistas, vanduo, gyvenamasis būstas bei sveikata ir, kita vertus, *nesiliaujanti nelygybė tarp vyro ir moters realizuojant pamatines žmogaus teises*. Pirminės svarbos elementas statydinant taiką yra *esminės žmonių lygybės*, kylanti iš jų bendro transcendentinio kilnumo, pripažinimas. Lygybė šiuo lygmeniu yra prigimtinei „gramatikai“ priklausantis visų gėris, išplaukiantis iš Dievo kuriamojo plano, gėris, kurio negalima niekinti ar menkai vertinti nesukeliant rimtų, taikai grasinančių padarinių. Daugelį tautų, pirmiausia Afrikos žemyno, kamuojantis didžiausias vargas yra smurtinių reikalavimų versmė ir todėl baisi žaizda taikai.

7. Nestabilumo į visuomeninę tvarką taip pat įneša nepakankamas dėmesys *moters padėčiai*. Turiu galvoje moterų, laikomų objektais, išnaudojimą ir daugialypes pagarbos jų kilnumui stygiaus formas; turiu galvoje – kitame kontekste – kai kuriose kultūrose tebegyvuojančius antropologinius požiūrius, paskiriančius moteriai vietą, menkai teapsaugotą nuo vyro savivalės, ir todėl lemiančius, kad jos asmens kilnumas pažeidinėjamas, o jos pagrindinių teisių įgyvendinimas suvaržomas. Nevalia pasiduoti iliuzijai, jog taika bus laiduota, jei nebus įveiktos ir šios diskriminacijos formos, pažeidžiančios kiekviename žmoguje Kūrėjo įrašytą asmeninį kilnumą (5).

„Taikos ekologija“

8. Jonas Paulius II enciklikoje *Centesimus annus* rašo: „Žmogui Dievo duota ne tik žemė, kad jis, neišleisdamas iš akių jos pirminio tikslo, ja naudotųsi, žmogui Dievo dovanotas jis yra ir pats ir todėl privalo gerbti jam suteiktą prigimtine bei moralinę struktūrą“ (6). At-

siliepdamas į Kūrėjo jam patikėtą užduotį, žmogus kartu su jam panašiais gali įkvėpti gyvybę taikos pasauliui. Šalia gamtos ekologijos egzistuoja vadinamoji „žmogiškoji“ ekologija, savo ruožtu reikalaujanti „socialinės“. O tai reiškia, kad žmonija, jei jai rūpi taika, vis aiškiau prieš akis turėtų turėti sąsajas tarp gamtos ekologijos, taigi pagarbos gamtai, ir žmogiškosios ekologijos. Patyrimas rodo, jog *bet kuri nepagarbi laikysena aplinkos atžvilgiu daro žalą žmonių sugyvenimui*, ir priešingai. Vis aiškesni darosi nesutraukomi taikos su kūriniu ir taikos tarp žmonių saitai. Ir viena, ir kita suponuoja taiką su Dievu. Kaip „Saulės giesmė“ žinoma poetinė šventojo Pranciškaus malda yra nuostabus, visada aktualus šios daugialypės taikos ekologijos pavyzdys.

9. Kokie artimi vieną ir kitą ekologiją jungiantys saitai, padeda suvokti kasdien vis didesnės *aprupinimo energija* problemos. Pastaraisiais keleriais metais į pramoninę gamybą su polėkiu įsitraukė naujos tautos ir todėl išaugo energijos poreikis. Tai verčia kaip niekada anksčiau lenktyniauti stengiantis priėti prie esamų išteklių. Kartu kai kuriose žemės dalyse tebegyvenama didelio atsilikimo sąlygomis, taigi kelias plėtrai – taip pat dėl padidėjusių energijos kainų – praktiškai užkirstas. Kas šitų tautų laukia? Kokią plėtrą ar neplėtrą joms primes energijos stygius? Kokių nelygybių ir priešiškimų rasis varžantis dėl energijos šaltinių? Ir kaip reaguos tie, kurie iš tų lenktynių bus išstumti? Tai klausimai, leidžiantys suvokti, kaip artimai pagarba gamtai susijusi su būtinybe tarp žmonių ir tautų plėtoti santykius, gerbiančius jų kilnumą bei gebančius patenkinti jų autentiškus poreikius. Aplinkos griovimas, netinkamas bei savanaudiškas elgesys jos atžvilgiu ir prievartinis žemės išteklių išgavimas gimdo pažeidimus, konfliktus ir karus būtent todėl, kad visa tai yra žmogui priešingo plėtros supratimo vaisius. Plėtra, apsiribojanti vien techniniu-ūkiniu aspektu ir iš akių išleidžianti etinį-religinį matmenį, nebūtų visapusiškas žmogaus vystymasis ir galiausiai dėl savo vienpusiškumo skatintų griaunamuosius žmogaus gebėjimus.

Iškreipti požiūriai į žmogų

10. Todėl neatidėliotina, net dabartinių sunkumų bei tarptautinių įtampų sąlygomis, įsipareigoti pašaukti į gyvenimą „*taikos medžiui*“ augti *padėsiančią žmogiškąją ekologiją*. Imantis tokio sumanymo, būtina vadovautis ideologinių ir kultūrinių prietarų arba politinių ir ekonominių interesų, kurstančių neapykantą ir smurtą, nesugadintu požiūriu į žmogų. Suprantama, kad požiūris į žmogų įvairiose kultūrose skirtingas. Tačiau atmestini *antropologiniai vaizdiniai*, kuriuose pačiuose glūdi priešpriešos ir smurto daigai. Lygiai taip pat nepriimtini *Dievo vaizdiniai*, skatinantys nepakantumą ir smurtą kitų žmonių atžvilgiu. Labai aiškiai būtina pakartoti: karas *Dievo vardu* niekada nepriimtinas! Jei koks nors Dievo vaizdiny yra nusikalstamų veiksmų versmė, šitai rodo, kad tas vaizdiny jau pavirtęs ideologija.

11. Tačiau taika šiandien verčia abejoti ne tik konfliktas tarp įvairių iškreiptų požiūrių į žmogų, tai yra tarp ideologijų, bet ir *abejingumas tam, kas sudaro tikrąją žmogaus prigimtį*. Juk daug amžininkų neigia savitos žmogiškos prigimties egzistenciją ir atkelia vartus ekstravagantiškiausiems aiškinimams to, kas sudaro žmogaus esmę. Čia irgi būtinas aiškumas: „silpnas“ požiūris į žmogų, paliekantis erdvės bet kokiam, net ekscentriškiausiajam, vaizdiniui, tik regimai skatina taiką. Iš tikrųjų jis tik kliudo autentiškam dialogui ir atveria kelią autoritariniam primetinėjimui, galiausiai palikdamas žmogų beginklį ir prieinamą priespaudai ir smurtui.

Žmogaus teisės ir tarptautinės organizacijos

12. Tikra ir tvari taika suponuoja pagarbą žmogaus teisėms. Tačiau jei tos teisės remiasi netvirtu požiūriu į žmogų, tai kaip jos gali pačios nesusilpnėti? Prireikus šias teises pateisinti bei apginti, aiškstėn iškyla *reliatyvistinio požiūrio į žmogų nepakankamumas*. Aporija šiuo atveju akivaizdi: teisės pateikiamos kaip absoliučios, tačiau jų pamatas, ant kurio jos statydinamos, tik santykinis. Argi tada reikia stebėtis, kad „nepatogaus“ vienos ar kitos teisės reikalavimo akivaizdoje kas nors stoja ją ginčyti ar nusprendžia panaikinti? Šios teisės, nesibaiminant, kad bus atšauktos, gali būti įtvirtintos tik tada, kai jos šaknijas Dievo žmogui duotos prigimties objektyviose pretenzijose. Apskritai akivaizdu, kad žmogaus teisės jam taip pat reiškia ir pareigas. Mahatma Gandis savo nuomonę apie tai išsakė vaizdžiais žodžiais: „Teisių Ganges leidžiasi nuo pareigų Himalajų“. Tikrai aiškiai suvokus šią pamatinę prielaidą, įmanoma tinkamai ginti šiandien nuolatiniam pasikėsinimams išstatytas žmogaus teises. Be tokio aiškumo sąvoka „žmogaus teisės“ vartojama, su ja siejant labai skirtingus jų subjekto įsivaizdavimus: vieniems tai žmogaus asmuo, apdovanotas nuolatinio kilnumu ir nuolatos, visur ir kiekvienam galiojančiomis teisėmis, kitiems – žmogus su kintamu kilnumu ir vis iš naujo – turinio, laiko trukmės ir galiojimo srities atžvilgiais – išsiderėti galimomis teisėmis.

13. Į žmogaus teisių apsaugą nuolatos apeliuoja tarptautinės organizacijos ir pirmiausia Jungtinių Tautų Organizacija. Ji savo 1948 m. Visuotinę deklaraciją kaip pagrindinės užduoties ėmėsi šių teisių skatinimo. Ši Deklaracija laikoma savotišku *visos žmonijos priimtu moraliniu įsipareigojimu*. Čia glūdi gili tiesa, ypač tada, kai Deklaracijoje nusakytų teisių pamatu laikomas ne tik tiesiog asamblėjos nutarimas, bet žmogaus prigimtis ir jo, kaip Dievo sukurto asmens, kilnumas. Todėl svarbu, kad tarptautinės organizacijos neišleistų iš akių prigimtinio žmogaus teisių pamato. Tai apsaugos jas nuo, deja, visada paslėpto pavojaus nuslysti į vien pozityvistinę šių teisių interpretaciją. Jei taip nutiktų, paaiškėtų, jog tarptautinės organizacijos neturi reikiamo prestižo asmens ir tautų pagrindinių teisių

gynėjų vaidmeniui – užduoties, dėl kurio jos apskritai egzistuoja bei veikia, – išplėtoti.

Humanitarinė tautų teisė ir teisė valstybių viduje

14. Remiantis suvokimu, jog egzistuoja neatimamos žmogaus teisės, susijusios su bendra žmonių prigimtimi, buvo išplėtotą *humanitarinė tautų teisė*, kurios laikytis valstybės privalo ir karo atveju. To, deja, kaip rodo ne per seniausiai kilusios konfliktinės situacijos, nekalbant apie praeitį, tinkamai nepaisyta. Tas, pavyzdžiui, nutiko per konfliktą, kurio arena prieš kelis mėnesius buvo Pietų Libanas, kai dažniausiai buvo neatsižvelgiama į pareigą apsaugoti nekaltas aukas bei joms padėti ir neįtraukti civilių gyventojų. Skausmingas Libano likimas ir nauja konfliktų kokybė, ypač nuo tada, kai teroristinė grėsmė išjudino *nežinomas smurto formas*, reikalauja iš tarptautinės bendrijos patvirtinti humanitarinę tautų teisę ir taikyti ją visoms šiandienėms ginkluotųjų konfliktų, įskaitant galiojančios tautų teisės nenumatytus, situacijoms. Be to, terorizmo blogis verčia giliau apmąstyti etines ribas, susijusias su šiandienų priemonių naudojimu nacionaliniam saugumui garantuoti. Mat karai vis dažniau nepaskelbiami, ypač tada, kai jie pradedami teroristinių grupių, pasiryžusių pasiekti savo tikslus bet kokiomis priemonėmis. Paskutinių kelerių metų sukrečiančių scenarijų akivaizdoje valstybės negali nesuvokti būtinybės nusistatyti aiškesnes taisykles, galinčias padėti veiksmingai priešintis dabar išgyvenamam dramatiškam dreifavimui. Karas visada yra nesėkmė tarptautinei bendrijai ir didelis nuostolis žmonijai. Jei, nepaisant visko, jis vis dėlto kyla, būtina išlaikyti bent esminius žmoniškumo principus ir pagrindines bet kurio pilietinio sugyvenimo vertybes, nustatant elgesio normas, kuriomis, kiek įmanoma, būtų apribojama žala ir siekiama palengvinti civilių gyventojų ir visų konfliktu aukų kančias (7).

15. Kitas nerimą keliantis elementas yra neseniai kelių valstybių pareikštas noras *apsirūpinti branduoliniomis ginklais*. Dėl to pasklidusi nesaugumo ir galimos atominės katastrofos baimės paženklinta atmosfera dar paastrėjo. Tai grąžina žmones į gniuždančias vadinaamojo „šaltojo karo“ epochos baimes. Jai pasibaigus, puoselėtos viltys, jog atominis pavojus galutinai pašalintas, ir žmonija galinti ilgam su palengvėjimu atsikvėpti. Koks aktualus šiuo atžvilgiu atrodo Vatikano II Susirinkimo įspėjimas: „Kiekvienas karo veiksmas, nešantis beatodairišką naikinimą ištisiems miestams arba plačioms sritims drauge su jų gyventojais, yra nusikaltimas Dievui bei pačiam žmogui ir turi būti griežtai ir nedvejojant pasmerktas“ (8). Deja, žmonijos horizonte vėl kaupiasi grėsmingi šešėliai. Kelias į taikios ateities visiems laidavimą veda ne tik per tarptautines *branduolinių ginklų neplatino* sutartis, bet ir per pastangas ryžtingai juos mažinti bei galiausiai jų galutinai atsikvėpti. Tenelieka nieko neišbandyta derybomis

siekiant šių tikslų! Ant kortos pastatytas visos žmonijos likimas!

Bažnyčia – žmogaus asmens transcendentiško saugotoja

16. Galiausiai norėčiau kreiptis į Dievo tautą primygtinai ragindamas kiekvieną krikščionį jausti pareigą būti nenuilstančiu taikos statydintoju ir drąsiu žmogaus kilnumo bei jo neatimamų teisių gynėju. Dėkodamas Viešpačiui už tai, kad jis pašaukė jį priklausyti Bažnyčiai, esančiai pasaulyje „žmogaus asmens transcendentiško ženklu ir saugotoja“ (9), krikščionis turi nepaliaujamai melsti jo pamatinio taikos gėrio, tokio reikšmingo kiekvieno gyvenime. Be to, jis didžiulis galys kilniadvasiškai atsidavęs tarnauti taikos reikalui, artindamasis ne tik prie skurdo ir vargo kamuojamų, bet ir prie šio brangaus gėrio stokojančių brolių. Jėzus mums apreiškė, kad „Dievas yra meilė“ (plg. *Jn* 4, 8) ir kad meilė yra didžiausias kiekvieno žmogaus pašaukimas. Kristuje galime atrasti iškiliausius motyvus tapti tvirtais žmogaus kilnumo gynėjais ir drąsiais taikos statydintojais.

17. Tad kiekvienas tikintysis tegu nenuilstamai skatina tikrąjį, pasak enciklikų *Populorum progressio* ir *Sollicitudo rei socialis*, kurių atitinkamai 40-ąsias ir 20-ąsias metines šiais metais švęsime, mokymo, *visapusišką hu-*

manizmą. 2007 metų, į kuriuos, nepaisydami pavojų ir problemų, žvelgiame vilties kupinomis širdimis, pradžioje savo primygtinę maldą už visą žmoniją patikiu taikos Karalienei ir Jėzaus Kristaus, „mūsų sutaikini-mo“ (plg. *Ef* 2, 14), Motinai. Marija teparodo mums savo sūnuje taikos kelią ir teapšviečia mūsų akis, kad mokėtume atpažinti jo veidą kiekvieno žmogaus, kuris yra taikos širdis, veide!

Vatikanas, 2006 m. gruodžio 8 d.

BENEDICTUS PP. XVI

- (1) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 357.
- (2) *Sermo* 169, 11, 13: *PL* 38, 923.
- (3) 3.
- (4) Homilija per šv. Mišias Regensburgo *Islinger Feld* parke (2006 m. rugsėjo 12 d.).
- (5) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Laiškas Katalikų Bažnyčios vyskupams apie vyrų ir moterų bendradarbiavimą Bažnyčioje ir pasaulyje (2004 m. gegužės 31 d.), 15–16.
- (6) 38.
- (7) Šiuo klausimu Katalikų Bažnyčios katekizme pateikti labai griežti ir tikslūs kriterijai: plg. 2307–2317.
- (8) Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 80.
- (9) Ten pat, 76.

Popiežiaus Benedikto XVI žinia 93-iosios Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos (2007 m.) proga

Migrantų šeima

Brangūs broliai ir seserys!

Artėjančios Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos proga ir žvelgdamas į Šventąją Nazareto Šeimą, visų šeimų ikoną, norėčiau pakviesti jus apmąstyti migrantų šeimos būklę. Evangelistas Matas pasakoja, jog netrukus po Jėzaus gimimo Juozapas, pasiėmęs kūdikį ir jo motiną, buvo priverstas bėgti į Egiptą gelbėdamasis nuo karaliaus Erodo persekiojimo (plg. *Mt* 2, 13–15). Komentuodamas šį Evangelijos puslapį, mano garbingasis pirmtakas, Dievo tarnas popiežius Pijus XII 1952 m. parašė: „Nazareto Šeima tremtyje, Jėzus, Marija ir Juozapas kaip emigrantai, Egipte ieškantys prieglobsčio nuo nuožmaus karaliaus pykčio, yra visų bet kurio amžiaus ir bet kurios šalies emigrantų ir keliaujančiųjų, visų pabėgėlių, dėl persekiojimo ir nepritekliaus priverstų palikti savo tėvynę, mylimus giminaičius, savo

kaimynus, mielus draugus ir iškeliauti į svetimą šalį, modelis, pavyzdys ir pasirtis“ (*Exsul familia: AAS* 44, 1952, 649). Ši Nazareto Šeimos, priverstos ieškotis prieglobsčio Egipte, nelaimė leidžia prabėgomis išvysti visų migrantų, ypač pabėgėlių, tremtinių, evakuotųjų, šalies viduje perkeltųjų asmenų, persekiojamųjų, skausmingas gyvenimo sąlygas. Galime greitai pamatyti kiekvienos migrantų šeimos išgyvenamus sunkumus, daugybės milijonų migrantų, pabėgėlių ir šalies viduje perkeltųjų asmenų negandas ir pažeminimus, nepriteklus ir trapumą. Nazareto Šeima atspindi kiekvienos žmogiškos šeimos širdyje saugomą Dievo paveikslą, net ir iškreiptą bei susilpnintą emigracijos.

Artimiausios Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos tema – *Migrantų šeima* – tęsia 1980 m., 1986 m. ir 1993 m. temas. Ja trokštama dar kartą pabrėžti Bažnyčios išpareigojimą ne tik individualiam migrantui, bet ir jo šeimai, kuri yra gyvybės kultūros vieta bei galia ir svarbus vertybių integracijos veiksnys. Migranto šeima susiduria su daugybe sunkumų. Dėl jos narius skiriančio atstumo ir nesėkmingų pastangų vėl susijungti pradiniai saitai dažnai sutrūkinėja. Atsiranda nauji santykiai, kyla nauji jausmai. Kai kurie migrantai, priversti pakelti sunkų atstumo ir vienatvės išmėginimą, užmiršta praeitį ir

savo pareigas. Jei imigrantų šeimos nelaiduojama reali įtraukimo ir dalyvavimo galimybė, tai jos darnios sklaidos sunku tikėtis. 2003 m. liepos 1 d. įsigaliojusia Tarpautine visų dirbančiųjų migrantų ir jų šeimų narių teisių apsaugos konvencija trokštama ginti dirbančiuosius migrantus, vyrus ir moteris, ir jų šeimos narius. Tai reiškia šeimos vertės pripažinimą ir emigracijos, šiandien tapusios mūsų visuomenių struktūriniu reiškinium, srityje. Bažnyčia ragina ratifikuoti tarptautines teises priemones, kuriomis siekiama ginti migrantų, pabėgėlių ir jų šeimų teises, ir per įvairias institucijas bei organizacijas siūlo savo užtariantį balsą, kuris darosi vis būtinesnis. To siekdama, ji atidarė centrus, kur įsiklausoma į migrantus, namus, kur jie svetingai priglaudžiami, tarnybas, teikiančias paslaugas asmenims ir šeimoms, taip pat ėmėsi kitų iniciatyvų atsiliėpdamą į šioje srityje vis didesnius poreikius.

Imigrantų šeimų integracijos labai jau daug kas padaryta, tačiau dar nemažai reikia ir nuveikti. Yra realių sunkumų, susijusių su pirmosios imigrantų kartos „gynybiniais mechanizmais“, užkertančiais kelią didesnei antrosios kartos jaunuolių brandai. Štai kodėl integracijai palengvinti būtini įstatymai teisiniu ir socialiniu lygmeniu. Neseniai padaugėjo moterų, kurios, ieškodamos geresnių gyvenimo sąlygų, palieka savo kilmės šalį suviliotos daugiau žadančių profesinių perspektyvų. Tačiau nemaža moterų tampa prekybos žmonėmis ir prostitucijos aukomis. Socialiniai darbuotojai, ypač vienuolės, prie šeimų susijungimo galėtų prisidėti svarbia tarpininkavimo paslauga, verta vis didesnio mūsų dėkingumo.

Kalbėdamas apie imigrantų šeimų integraciją, jaučiu pareigą atkreipti jūsų dėmesį į pabėgėlių šeimas, kurių sąlygos, palyginti kaip buvo anksčiau, pablogėjo. Ypač tai pasakytina apie šeimos branduolio susijungimą. Pabėgėlių stovyklose, greta logistinių problemų ir asmeninio pobūdžio sunkumų, susijusių su išgyventų tragiškų patirčių sukeltomis traumomis bei emociškai įtampa, moterims ir vaikams kartais kyla grėsmė, siekiant išlikti, būti įtrauktiems į seksualinį išnaudojimą. Tokiais atvejais būtina dėmesinga pastoracija. Pastoracija turėtų ne tik teikti širdies žaidas užgydyti įstengiančią pagalbą, bet ir siūlyti krikščionių bendruome-

nės paramą, gebančią atkurti pagarbos kultūrą ir iš naujo atrasti tikrąją meilės vertę. Būtina akinti vidujai palūžusiuosius susigrąžinti pasitikėjimą savimi. Taigi visomis išgalėmis būtina stengtis garantuoti šeimų teises bei kilnumą ir laiduoti joms jų poreikius atitinkantį gyvenamąjį būstą. Pabėgėliai kviečiami kultivuoti atvirą ir teigiamą nusiteikimą juos priimančios visuomenės atžvilgiu ir veikliai bei noriai priimti pasiūlymus prisidėti prie bendro integruotosios bendruomenės, kuri būtų visų „bendrąisiais namais“, statydinimo.

Vienai migrantų kategorijai skirtinas ypatingas dėmesys: tai iš kitų šalių atvykę studentai, esantys toli nuo namų, reikiamai nemokantys kalbos, kartais neturintys draugų ir dažnai gaunantys jų reikmėms nepakankamą stipendiją. Jų sąlygos būna dar blogesnės, jei jie susituokę. Per savo institucijas Bažnyčia visomis išgalėmis stengiasi, kad šie jauni studentai šeimos paramos trūkumą patirtų kuo mažiau skausmingai. Ji padeda jiems integruotis juos priimančiuose miestuose, suvesdindama su šeimomis, norinčiomis parodyti jiems svetingumą ir palengvinti vienas kito pažinimą. Kaip esu sakęs kita proga, pagalba užsienio studentams yra „svarbi pastoracinės veiklos sritis... Juk jaunuoliai, išvykę iš savo šalies studijuoti, susiduria su daugybe problemų ir yra ypač imlūs tapatybės krizei“ (*L'Observatore Romano*, 2005 12 15).

Brangūs broliai ir seserys, Pasaulinė migrantų ir pabėgėlių diena tetampa naudinga proga didinti bažnytinės bendruomenės ir viešosios nuomonės dėmesį migrantų šeimų reikmėms ir problemoms, taip pat jų pozityvioms potencinėms galimybėms. Mintyse ypač turiu tuos, kurie tiesiogiai susiję su didžiuliu migracijos reiškinium ir kurie savo pastoracinę energiją atiduoda tarnaudami žmonių mobilumui. Apaštalo Pauliaus žodžiai: „*caritas Christi urget nos*“ (2 Kor 5, 14) akina mus pirmiausia dovanoti save mūsų labiausiai vargstantiems broliams ir seserims. Kupinas tokių jausmų, kiekvienam meldžiu dieviškosios pagalbos ir nuoširdžiai visiems teikiu ypatingą apaštališkąjį palaiminimą.

Vatikanas, 2006 m. spalio 18 d.

Instrukcija dėl atgailos ir pasninko dienų

2006 m. gruodžio 12 d.

Dieviškąja teise visi tikintieji, kiekvienas sau tinkamu būdu, įpareigojami daryti atgailą, bet, siekiant, kad visi tarpusavyje būtų sujungti bendru atgailos laikymusi, yra nustatytos atgailos dienos, kai tikintieji ypatingu būdu dalyvauja malda, atlieka gailingumo ir meilės darbus, aukoja save, ištikimiau atlikdami savo pareigas ir ypač laikydamiesi pasninko ir abstinencijos (plg. CIC kan. 1249), pagal šias Lietuvos Vyskupų Konferencijos nustatytas normas:

Kaip ir Visuotinėje Bažnyčioje, Lietuvoje atgailos dienos yra **visi metų penktadieniai ir Gavėnios laikas**.

Susilaikymo nuo mėsiškų valgių (abstinencijos) įstatymas. Nuo mėsiškų valgių turi būti susilaikoma **visais metų penktadieniais** (išskyrus tuos atvejus, kai jie sutampa su išskilmės diena), **Pelenų trečiadienį** ir, pagal seną Lietuvos tradiciją, – **Kūčių dieną**. Šis abstinencijos įstatymas saisto visus **nuo 14 metų** amžiaus.

Pasninko įstatymas. Leidžiama per dieną valgyti sočiai tik kartą. Šio įstatymo privalu laikytis **nuo 18 iki 60 metų** amžiaus (plg. CIC kan. 1252).

Susilaikymo nuo mėsiškų valgių (abstinencijos) ir pasninko reikia laikytis **Pelenų dieną ir Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Kančios ir Mirties penktadienį** (plg. CIC kan. 1251).

Kai Kūčios būna sekmadienį, tikintieji, pagal Lietuvos tradiciją, tą dieną kviečiami susilaikyti nuo mėsiško maisto, nors sekmadieniais tokios pareigos ir nėra.

Sielų ganytojai ir tėvai privalo rūpintis, kad taip pat ir dėl jauno amžiaus neturintys pareigos laikytis pasninko ir abstinencijos asmenys būtų ugdomi kilnia atgailos dvasia (plg. CIC kan. 1252).

SUSILAIKymo NUO MĒSIŠKŲ VALGIŲ (ABSTINENCIJOS) IR PASNINKO ĮSTATYMO PAAIŠKINIMAS

Susilaikymo nuo mėsiškų valgių (abstinencijos) įstatymas draudžia valgyti žinduolių ir paukščių mėsą ir tai, kas turi tiesioginį ryšį su mėsa. Leidžiama valgyti žuvį, kiaušinius, pieno produktus, jūros gėrybes.

Pasninko įstatymas leidžia per dieną sočiai valgyti tik kartą. Kitus du kartus (pvz., ryte ir vakare) – tik lengvai užkąsti. Vanduo, pienas, vaisių sultys pasninko nelaužo.

Įstatymo dvasia. Visiems svarbu gerai suprasti, jog fizinis kūno apmarinimas nėra tikslas, bet yra taip sutvarkytas, kad palaikytų ir sustiprintų dvasinį apsimarinimą, kuris yra tikrasis apsimarinimas, tai yra ko nors atsisakymas dėl Kristaus.

Kūno apmarinimas dėl pakankamai svarbių priežasčių gali visiškai nesaistyti arba būti pakeistas, tačiau dvasinis apsimarinimas nepripažįsta išimčių ir pateisinimų. Jis saisto visus, taip pat ir vargšus, sergančius, kenčiančius.

Apsimarinimą turi lydėti sąmoningas ir maldingas dalyvavimas sekmadienio Eucharistijos šventime, nuoširdi Atgailos sakramento praktika, kasdienė malda, Šventojo Rašto skaitymas, artimo meilė, tarpusavio bendravimas, stropus atsidėjimas geriems darbams, santarvė šeimoje ir su kitais žmonėmis.

Reikia taip pat atsiminti, jog susilaikymo nuo mėsiškų valgių (abstinencijos) ir pasninko įstatymai visuomet turi karitatyvinį bei socialinį pobūdį. Bažnyčia atkreipia dėmesį į tai, jog artimo meilė reikalauja dalį išlaidų skirti vargšams, ypač tiems, kuriems labiausiai reikia pagalbos.

Tikras apsimarinimas taip pat visuomet įpareigoja atkurti pažeistą socialinį teisingumą, pvz.: mokėti teisingą atlyginimą, sugrąžinti neteisėtai pasisavintą nuosavybę, atitaisyti skriaudą, atlyginti žalą, atšaukti šmeižtą ir t. t.

Pasninko dvasia reikalauja susilaikyti nuo prabangaus maisto. Tikintieji taip pat skatinami atsisakyti tų maisto produktų, kuriems jaučiamas ypatingas pomėgis ar net priklausomybė nuo jų, pvz.: kava, saldumynai, alkoholis, tabakas ir pan.

Susilaikymą nuo mėsinių valgių (abstinenciją) bei pasninką lydinti atgailos dvasia įpareigoja tikinčiuosius Gavėnios metu nerengti triukšmingų pasilinksminimų, griežčiau, negu paprastai, vengti svaigalų, atsakingiau vertinti laiką, skiriamą darbui, laisvalaikiui, pramogoms ar asmeniniams pomėgiams, laiką, praleidžiamą prie televizoriaus ar kompiuterio.

Atgailą ir apsimarinimą turi lydėti kova su blogais polinkiais, įpročiais ir ydomis.

Advento metas išreiškia Išganytojo laukimą. Todėl, laukdama Kristaus Gimimo šventės, Bažnyčia tikinčiuosius ypač kviečia budėti, melstis, atgailoti, ištiesinti širdies kelius, teisingai elgtis, vykdyti Dievo valią. Krikščionims šis religinis Advento turinys nedera su prieškalėdiniu šurmuliu, triukšmingais pasilinksminimais, perdėtu dėmesiu įvairiems pirkiniams ir dovanoms.

Įpareigojimo svarba. Nuo susilaikymo nuo mėsinių valgių (abstinencijos) ir pasninko įstatymų atleidžia tik pakankamai svarbi priežastis: negalimumas laikytis, didelis nepatogumas, liga, sunkūs darbai ar kitos teisėtos priežastys.

Nuo šių įstatymų laikymosi yra atleidžiami:

- a) ligoniai ir kūdikių laukiančios bei juos maitinančios motinos;
- b) visi negalintys pasirinkti sau maisto, o turintys valgyti tai, kas jiems duodama;
- c) krikštinų, jungtinių, laidotuvių, mirusiųjų minėjimų dalyviai;
- d) dirbantys sunkų fizinį ar protinį darbą.

Jei dėl priežasties svarbos abejojama arba priežastis nėra pakankamai svarbi, tikintieji gali kreiptis į bažnytinę vyresnybę (parapijos kleboną), prašydami atleisti nuo šių įsakymų laikymosi.

Visais šiais atvejais susilaikymas nuo mėsinių valgių (abstinencija) lieka galioti Pelenų trečiadienį, Didįjį penktadienį ir Kūčių dieną.

Tikintieji turi svarbią pareigą laikytis atgailos dienų. Todėl susilaikymo nuo mėsinių valgių (abstinencijos) ir pasninko įstatymams sunkiai nusikalstų tas, kuris, neturėdamas pakankamai svarbios priežasties, kiekybės ar kokybės požiūriu apleistų daugumą įsakytų laikytis atgailos darbų.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

Mons. Gintaras Grušas
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
Generalinis sekretorius

Telšių vyskupijos 80-osios metinės

Gruodžio 8 d. Telšiuose visą dieną vyko renginiai, skirti Telšių vyskupijos įkūrimo 80-osioms, Telšių miesto savivaldos 215-osioms ir Telšių dailės mokyklos 75-osioms metinėms paminėti.

Telšių savivaldos 215-tųjų metų metinių proga Žemaičių muziejuje „Alka“ atidaryta paroda, prie buvusios Telšių amatų mokyklos atidengta Rainių miškelyje nukankintų Telšių amatų mokyklos moksleivių atminimo lenta. Po šių renginių Telšių vyskupijos katedroje aukotos iškilmingos šv. Mišios. Iškilmingoms šv. Mišioms, kurias koncelebravo Telšių vyskupas J. Boruta SJ ir Telšių vyskupas emeritas Antanas Vaičius bei Telšių vyskupijos kunigai, vadovavo ir pamokslą per jas pasakė Panevėžio vyskupas J. Kauneckas. Šv. Mišių pradžioje visus į Telšių katedrą susirinkusius svečius ir valdžios atstovus pasveikino ir visų trijų švenčiamų jubiliejų reikšmę pabrėžė Telšių vyskupas J. Boruta SJ.

Per pamokslą vysk. J. Kauneckas apžvelgė Telšių miesto ir Telšių vyskupijos istorinę ir dvasinę raidą. Vyskupas kalbėjo apie didžiuosius Žemaičių vyskopus J. Giedraitį ir M. Valančių, kurie daug nuveikė besirūpindami savo vyskupijos tikinčiais, juos šviesdami ir vesdami doros ir tikėjimo keliu. Vyskupas taip pat priminė, jog žemaičiai visada buvo tvirti tikėjimo liudytojai: tai patvirtina Kęstaičių netoli Telšių bažnyčios gynimas XIX a., Rainių kankinių pralietas kraujas, kunigų sukilėlių kapai Telšių katedros šventoriuje. Įkūrus Telšių vyskupiją (1926 m.), jos antroju vyskupu tapo V. Borisevičius, kuris savo tvirtą tikėjimą paliudijo kankinyse. Vyskupas J. Kauneckas dalijosi savo prisiminimais ir patirtimi iš to meto, kai jis Telšių katedroje dirbo vikaru, vėliau Telšių kunigų seminarijos vicerektoriumi, dvasios tėvu ir dėstytoju bei Telšių vyskupo pagalbininku. „Visada žavėjaisi žemaičių tvirtu tikėjimu ir ištikimybe Bažnyčiai. Šiandien minint šiuos gražius jubiliejus, meldžiuosi prašydamas Dievą, kad jis laimintų Telšių vyskupiją, miestą ir visą Dailės akademijos fakulteto akademinę bendruomenę“, – baigdamas pamokslą sakė Panevėžio ganytojas.

Po šv. Mišių Žemaitės dramos teatre prasidėjo mokslinė konferencija. Klai-

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Gruodžio 12 d. Vilniuje vykusiame Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenariniame posėdyje dalyvavo visi Lietuvos vyskupai ordinarai ir augziliarai, taip pat apaštališkasis nuncijus arkiv. Peteris Stephanas Zurbruggenas.

Prieš plenarinį posėdį vykusioje spaudos konferencijoje kard. Audrys Juozas Bačkis ir arkiv. Sigitas Tamkevičius pristatė Lietuvos vyskupų laišką „Dievo žodis mūsų gyvenime“ bei naujai išėjusį *Naujojo Testamento* leidimą su plačiais prel. Antano Rubšio komentarais ir iš *Jeruzalės Biblijos* perimtomis tekstinėmis sąsajomis. Apie šį *Naujojo Testamento* leidimą taip pat kalbėjo vysk. Jonas Ivanauskas, Lietuvos Biblijos draugijos prezidentas kun. Vaclovas Aliulis MIC ir leidinių redagavusi biblistė Ingrida Gudauskienė.

Lietuvos Šeimos centro direktorė Vijoleta Valantiejtė vyskupams pristatė naują sužadėtinų rengimo Santuokos sakramentui programą. Ši programa, kurią sudaro 8 susitikimai, parengta pagal suaugusiųjų mokymo principus ir užsienio patirtį. Ji sudaryta taip, kad paskatintų dalyvių diskusijas, padėtų jiems atliekant pratimus patiems suvokti savo požiūrį į šeimą ir supratimo spragas. Programoje integruotos psichologinės, socialinės, medicininės žinios ir Bažnyčios mokymas, pateikiama labai paprastų gyvenimiškų pavyzdžių. Vyskupai pritarė, kad programa eksperimento tvarka būtų pradėta taikyti tuose šeimoms centruose, kurie bus deramai pasirengę. Lietuvos šeimos centras organizuos mokymus vadovams, kurie dirba su sužadėtiniais. Planuojama, kad per dvejus metus visi šeimos centrai bus pasirengę pereiti prie galutinai patvirtintos naujosios programos.

Vyskupai pasidalijo patirtimi, kaip sprendžiami kunigų aprūpinimo senatvėje ir ligoje reikalai. Kard. Audrys Juozas Bačkis pristatė Vilniaus arkivyskupijoje įsteigtą fondą, kurio tikslas – parama arkivyskupijos kunigams, kurie dėl senatvės, ligos ar kitų priežasčių negali eiti savo pareigų. Kitose vyskupijose dirbantys kunigai solidarai remia tuos savo brolius, kurie nebegali dirbti sielovadoje ir kuriems reikalinga pagalba per vyskupijų kurijas. Buvo nutarta išsamiau išnagrinėti Lietuvos kunigų demografiją ir numatyti ateities tendencijas. Tokia studija padėtų geriau planuoti kunigų emeritų aprūpinimą bei priimti reikalingus sprendimus.

Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis posėdyje pristatė Kryžių kalno ateities viziją. Vyskupai sutarė, kad Kryžių kalnas turėtų išlikti šventove, į kurią atvykę žmonės galėtų ne tik apžiūrėti Lietuvos krikščionių tikėjimą bei kančias liudijantį, popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymą menantį kalną su kryžiais, bet ir pasimelsti, sustiprinti savo tikėjimą. Tam būtina infrastruktūra – bet kokiomis oro sąlygomis maldai tinkanti vieta, galimybė sulaukti sielovadinės pagalbos. Reikia atsižvelgti ir į tai, kad prie Kryžių kalno vyksta daug tikinčiųjų sutraukiančios pamaldos. Konkrečius sprendimus priims vietos ordinaras.

Vyskupai priėmė nutarimą dėl atgailos ir pasninko dienų. Lietuvoje, kaip ir visoje Katalikų Bažnyčioje, atgailos dienos yra visi metų penktadieniai ir Gavėnios laikas. Visais metų penktadieniais, Pelenų dieną, o pagal seną Lietuvos tradiciją – ir Kūčių dieną tikintieji nuo 14 metų amžiaus susilaiko nuo mėsinių valgių, išskyrus tuos penktadienius, kai švenčiamos iškilmės. Pelenų dieną ir Didįjį penktadienį laikomasi pasninko, kai per dieną pasisotinti leidžiama tik kartą. Toks reikalavimas taikomas tikintiesiems nuo 18 iki 60 metų amžiaus. Pabrėžiama, kad fizinis apsimarinimas nėra tikslas pats savaime, o palaiko vidinį apsimarinimą. Jį turi lydėti sąmoningas sakramentų šventimas, kasdienė malda, Šventojo Rašto skaitymas, artimo meilė. Be to, susilaikymas nuo mėsinių valgių ir pasninkas visuomet turi

karitatyvinių bei socialinių pobūdį. Pasninko dvasia taip pat skatina atsiskyti to, kam jaučiamas ypatingas pomėgis ar net priklausomybė. Artimiausiu metu LVK dokumentas šiuo klausimu bus paskelbtas *Bažnyčios žiniuose*.

Lietuvos ganytojai apsvarstė Lietuvos Vyskupų Konferencijos juridinių struktūrų veiklą. Nutarta steigti instituciją – juridinį asmenį, kuris nacionaliniu lygmeniu koordinuotų jaunimo sielovados veiklą.

Posėdyje buvo nuspręsta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu sudaromą komisiją, kuri koordinuotų Jono Pauliaus II piligrimų kelio objektų pritaikymo turizmo reikmėms programos projekto rengimą, deleguoti Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininką arkiv. Sigitą Tamkevičių ir po vieną atstovą iš Vilniaus arkivyskupijos bei Kaišiadorių, Šiaulių, Telšių ir Vilkaviškio vyskupijų.

Kitas plenarinis Lietuvos Vyskupų Konferencijos posėdis bus surengtas 2007 m. sausio 18 d. Vilniuje.

-lvks-

Pristatytas Lietuvos vyskupų laiškas ir naujasis Naujojo Testamento leidimas

Gruodžio 12 d. Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriате surengtoje spaudos konferencijoje buvo pristatytas Lietuvos vyskupų laiškas „Dievo žodis mūsų gyvenime“ ir naujasis Naujojo Testamento leidimas su plačiais prel. A. Rubšio komentarais. Spaudos konferencijoje dalyvavo kardinolas Audrys Juozas Bačkis, arkiv. Sigitas Tamkevičius, vysk. Jonas Ivanuskas, kun. Vaclovas Aliulis, Naujojo Testamento specialioji redaktorė Ingrida Gudauskienė.

Kalbėdamas žurnalistams, kardinolas A. J. Bačkis išryškino Dievo žodžio svarbą Bažnyčios gyvenime, asmeninio santykio su Šv. Raštu aktualumą ir atkreipė dėmesį, kad Katalikų Bažnyčioje, akcentuojant sakramentų praktiką, Šv. Raštas buvo tarsi paliktas nuošalyje, nors jau Vatikano II Susirinkimas pabrėžė lygiavertę Eucharistijos ir Dievo žodžio svarbą. Kardinolas minėjo šviesaus atminimo prel. Antaną Rubšį ir kun. Česlovą Kavaliauską, savo gyvenimą paskyrusius Šv. Rašto studijoms, ir citavo Lietuvos ganytojų laiško „Dievo žodis mūsų gyvenime“ pabaigą: „Vien Dievo žodis išlieka amžiams, nugali visa ir teikia šviesą. Jėzus skelbia: „Palaiminti tie, kurie klausosi Dievo žodžio ir jo laikosi“.

Arkiv. Sigitas Tamkevičius taip pat prisiminė prel. Antaną Rubšį ir jo paskutinių dvejų gyvenimo metų darbą, kuris matyti naujajame leidime, dėkojo leidėjams ir talkininkams, išreiškė viltį, kad naujasis leidimas bus naudingas visiems skaitantiems Šv. Raštą.

Kun. Vaclovas Aliulis pristatė Naujojo Testamento redaktorę Ingridą Gudauskienę, kuri savo ruožtu aptarė Naujojo Testamento leidimo specifiką. Teologė pabrėžė, kad 1200 p. tekstas, jo vertimas, nėra naujas: tai prieš 34 metus atliktas kun. Česlovo Kavaliausko darbas (redaktorius kun. Vaclovas Aliulis), kuris buvo šiek tiek pataisytas vienodinant terminų rašybą ir tikslinant teologinę kai kurių sąvokų vertimo prasmę. Prel. Antanas Rubšys kiekvienai Naujojo Testamento knygai parašė naujus įvadás, apimančius beveik 100 puslapių. Ingrida Gudauskienė akcentavo prel. A. Rubšio komentarų unikalumą: A. Rubšys disponuoja įvairiomis pažinimo sritimis, sintetina didžiulį kiekį informacijos, pradedant archeologija ir baigiant tekstologija. Teksto kokybei didelę įtaką ir naudos turėjo garsioji

pėdos universiteto dėstytojas dr. Vacys Vaivada skaitė pranešimą „Telšių svarba XVI a. Vakarų Žemaitijos bajorijos gyvenime“, o Šiaulių universiteto dėstytoja dr. R. Trimonienė konferencijos dalyviams išsamiai pristatė XVI a. Telšių valdytojus. Telšių vyskupas doc. dr. J. Boruta SJ savo pranešime apžvelgė Telšių vyskupiją Žemaičių vyskupystės kontekste. Konferencijoje taip pat apžvelgta Vilniaus dailės akademijos fakulteto Telšiuose istorija ir plėtra.

Pasibaigus mokslinei konferencijai pagerbti Telšių miesto garbės pilietis prof. Alfredas Bumblauskas ir VDA Telšių dailės fakultetas. Vakare koncertavo kamerinis choras „Aidija“, o Telšių vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos didžiojoje auloje – M. K. Čiurlionio kvartetas. Jubiliejinių renginių „Miestas, ženklai, datos, žmonės“ pabaigoje buvo įžiebta kalėdinė miesto eglė, teatralizuoto koncerto metu miestelėnus džiugino ugnies skulptūros ir fejerverkai.

-kasab-

Adventinis vakaras SOS vaikų darželyje

Gruodžio 14 d. Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis sostinėje aplankė SOS vaikų darželį. Jame buvo surengtas adventinis vakaras, kuriame vaikai dainavo, šoko, žaidė. Kardinolas pasveikino visus su artėjančia Kristaus gimimo švente, džiaugėsi vaikų nuširdumu ir linksmumu, prisiminė tuos laikus, kai pats lankė darželį. Vaikams Kardinolas padovanojo didelę pintinę saldainių, o vaikai apdovanojo Ganytoją savo rankų darbo angelais ir atvirukais.

Po šio renginio Kardinolas susitiko su SOS vaikų darželio ir SOS vaikų kaimo vadovais bei darbuotojais. Šis darželis yra labai jaukiai įrengtas. Primant auklėtinius pirmenybė teikiama vaikams iš SOS kaimo ir daugiavaičių šeimų. Darželio direktorė p. Zita Sakavičienė – puiki pedagogė, anksčiau dirbusi ruošiant ikimokyklinio ugdymo programas, o vėliau panorusi pati jas pritaikyti praktiškai. Šiame darželyje daug dėmesio skiriama nuolatiniam pedagogų ugdymui, stengiamasi visapusiškai lavinti vaikus.

-ls-

Marijos diena Šiluvoje

Gruodžio 13-ąją, Marijos dieną, Šiluvoje rinkosi Kauno arkivyskupijos kunigai. Tradiciškai prieš Kalėdas susitinkantys arkivyskupijos dvasininkai šiemet buvo pakviesti į Šiluvą dalyvauti prieškalėdiniame susirinkime, drauge vieniems už kitus pasimelsti, laužyti kalėdaičių ir švesti kunigų Kūčių.

Iš pradžių dvasininkai susitiko Jono Pauliaus II namuose ir kartu su savo ganytoju arkivyskupu Sigitu Tamkevičiumi aptarė aktualius pastoracijos reikalus. Klebonams priminta apie 2006 metų statistines bei finansines parapijų ataskaitas. Arkivyskupas supažindino su išvakarėse vykusio LVK posėdžio nutarimais, plačiau aptarė socialinio aprūpinimo senatvėje klausimą, Vilniaus arkivyskupijoje įsteigtą fondą kaip paramą šios arkivyskupijos kunigams, pakvietė kunigus teikti pasiūlymus šiuo klausimu. Ganytojas paragino kunigus aukoti Bernelių Mišias, jei tikintieji to pageidauja. Siekiant, kad dvasininkai kuo aktyviau galėtų dalyvauti susirinkimuose 2007 metais, nuspręsta juos rengti antradieniais. Pirmasis susirinkimas 2007 m. vyks sausio 27 d. Kauno kurijoje.

Vėliau visi meldėsi Švč. Mergelės Marijos Gimimo bazilikoje. Iškilmingai Eucharistijos liturgijai vadovavo arkiv. Sigitas Tamkevičius, koncelebravo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, taip pat arkivyskupijos kunigai, tądien gausiai dalyvavę šiose iškilmėse. Šv. Mišių pradžioje arkiv. S. Tamkevičius pakvietė melstis ne tik už arkivyskupijos, bet ir visos Lietuvos kunigus, kad Dievas apdovanotų juos sveikata ir jie gerai atliktų savo pareigas. Per homiliją ganytojas pasveikino dvasininkus, kurie brangina kunigišką tarnystę, ir kvietė Šiluvos Dievo Motinos akivaizdoje apmąstyti Kalėdų įvykio prasmę savo gyvenime.

Priminęs Marijos ištartą „taip“, jos nuolankumą vykdant Dievo planą išgelbėti žmoniją iš nuodėmių, arkivyskupas atkreipė dėmesį į begalinę Dievo Motinos ištikimybę, išsaugotą net ir tamsiausiomis gyvenimo valandomis. Ganytojas ragino remtis Marijos pavyzdžiu ir savo tarnystę priimti kaip Dievo dovaną. Kalbėdamas apie dvasinį atsinaujinimą, reikalingą visai Dievo tautai, ganytojas drąsino kuni-

Jeruzalės Biblija: jos rengėjai leido adaptuoti biblines tekstines sąsajas. „Šios sąsajos reikalingos tam, kad pajustumė visų Šventojo Rašto dalių – tiek Senojo, tiek Naujojo Testamento – vieningumą“, – sakė I. Gudauskienė.

Vysk. Jonas Ivanauskas iškėlė Dievo žodžio ne tik kaip teologinės visuomenos, bet ir kaip Asmens reikšmę kiekvieno gyvenime.

Naujasis Testamentas iškleistas 20 tūkst. tiražu, tai didžiulis įnašas į Lietuvos kultūrą plačiąja prasme.

-sm-

Europos Caritas prezidentės vizitas į Lietuvą

Gruodžio 5–7 d. Lietuvoje lankėsi Europos Caritas prezidentė Iosefina Cristina Loghin. Vizito tikslas – susipažinti su Lietuvos Caritas organizacijos veikla, Caritas bendradarbiais. Viešnia svečiavosi Lietuvoje pirmą kartą.

Pirmąją vizito dieną Europos Caritas prezidentė aplankė Lietuvos Vyskupų Konferencijos (LVK) pirmininką, Kauno arkivyskupą Sigitą Tamkevičių. Susitikimas vyko draugiškoje nuoširdžioje aplinkoje. C. Loghin papasakojo apie savo darbą 48 nacionalines Caritas organizacijas telkiančiame Europos Caritas susivienijime, apie problemas savo gimtojoje šalyje Rumunijoje. Dvylika metų ji dirbo Rumunijos nacionaliniame Caritas ir iki šiol tebeina ir Rumunijos Caritas generalinės sekretorės pareigas. Rumunijoje yra 11 katalikų (lotynų ir graikų apeigų) vyskupijų, kuriose stipriau ar silpniau veikia Caritas organizacijos. Iš 22 milijonų Rumunijos gyventojų tik apie 5 proc. yra katalikai, didžiausia dalis gyventojų priklauso Rumunijos ortodoksų Bažnyčiai. Caritas organizacijoje vieningai darbuojasi tiek katalikai, tiek ortodoksai.

C. Loghin labai domėjosi Lietuva, jos tikinčiųjų rūpesčiais. Arkivyskupas S. Tamkevičius ir Europos Caritas prezidentė nemažai diskutavo apie Caritas darbą ir jo principus. LVK pirmininkas paminėjo, kad jam susirūpinimą kelia tai, jog gaudami dykai pagalbą žmonės dažnai įgyja elgetos sindromą, įpranta, kad jais pasirūpintų kiti. C. Loghin pasakojo, kad jos šalyje stengiamasi, jog žmogus, gaudamas pagalbą, bent minimaliai prie jos prisidėtų pats: savanoriška pagalba kitiems, minimaliu mokesčiu už paslaugą ar kitu jam įmanomu būdu.

Buvo diskutuojama apie Lietuvos Caritas išsilaikymo galimybes. Iki šiol Lietuvos Caritas struktūrą didele dalimi rėmė Europos Caritas specialiai įkurtas Europos solidarumo fondas Rytų ir Vidurio Europai. Dabar Lietuva – jau Europos Sąjungos narė, oficialiais duomenimis, Lietuvoje priskaičiuojama net apie 80 proc. katalikų. C. Loghin nustebo, kai arkivyskupas papasakojo, kad Lietuvoje aktyviai lankančių bažnyčių katalikų yra tik apie 8–9 proc. Nepaisant to, arkivyskupo teigimu, praktikuojantys Katalikų Bažnyčios nariai Lietuvoje yra aktyvūs ir nuoširdžiai darbuojasi daugelyje organizacijų, skleidžiančių krikščioniškąsias vertybes ir padedančių įvairioms gyventojų grupėms. Paremti ir juolab išlaikyti visas struktūras Bažnyčia yra nepajėgi, todėl organizacijos turi galvoti pačios, kaip išsilaikyti. Jei Europos Caritas ar kiti Lietuvos katalikų partneriai nutrauktų finansavimą, tai, arkivyskupo nuomone, tektų dar labiau mažinti bažnytinių įstaigų darbuotojų skaičių, kuris šiandien ir taip minimalus. Caritas veiklai taip pat stinga ir savanorių talkininkų, nes žmonės dažnai dirba dviejuose darbuose ir skirti laiką savanoriškam darbui nelieka jokių galimybių. Arkivyskupas pabrėžė, kad visuomenės ir jos mentaliteto raida, jos gerovės plėtra yra procesas, reikalaujantis ne vienerių metų, todėl prašė, kad Europos Caritas nedarytų greitų sprendimų, neatsižvelgęs į Lietuvos sąlygas.

Gruodžio 6 d. Europos *Caritas* prezidentė lankėsi Vilkaviškio vyskupijos *Caritas* centre Marijampolėje. Vilkaviškio vyskupijos *Caritas* programų koordinatore Elena Kerevičienė viešnią ir Lietuvos *Caritas* atstovus (generalinę direktorių kun. Robertą Grigą, pavaduotoją Janiną Kukauskienę bei ekonomą Saulių Kelpšą) supažindino su vyskupijoje vykdoma karitatyvine, socialine veikla, trumpai pristatė vykdomus projektus.

Vėliau viešnia aplankė Šv. Arkangelo Mykolo baziliką, *Caritas* pagalbos centrą „Rūpintojėlis“. Vilkaviškio vyskupijos *Caritas* bendradarbiai padovanojo Europos *Caritas* prezidentei medinę rūpintojėlio skulptūrą, kurios, jos teigimu, ji niekada nėra mačiusi anksčiau jokioje pasaulio šalyje. Rymančio ir susirūpinusio Kristaus figūra priminė jai tautos rūpesčius ir kentėjimus. „Ji skatina mane susimąstyti“, – teigė Cristina Loghin.

Paskutinę vizito dieną, gruodžio 7-ąją, Lietuvos *Caritas* centre Kaune C. Loghin buvo supažindinta su karitatyvinės veiklos pagrindiniais kryptimis Lietuvoje. Aptartas Lietuvos *Caritas* bendradarbiavimas su valstybės institucijomis ir užsienio partneriais, įsitraukimas į ES intervencinių maisto atsargų dalijimą nepasiturintiems, dalyvavimas Europos *Caritas* bendrųjų projektų darbuose. Europos *Caritas* vadovė gilinosi, kaip padedama spręsti dvasinės ir socialinės atskirties bei skurdo problemas Lietuvos *Caritas* paramos vargstantiesiems projektuose: „Vaiko orumas“, „Pagalba prekybos moterimis ir prostitucijos aukoms“, „Kalinių globa ir integracija“, „Ligonių slauga ir sielovada namuose“. C. Loghin aplankė Kauno arkivyskupijos *Caritas* sriubos valgyklą, kur reguliariai pietus gauna nuo 400 iki 1000 (šaltuoju metų laiku) vargstančiųjų, bedarbių, benamių. Viešnia labai gerai įvertino šiemet sukurtą dokumentinį filmą apie *Caritas* veiklą Lietuvoje „Dievas yra meilė“ (rež. Dalius Ramanauskas). Kolegos lietuviai buvo paprašyti filmo versijas anglų kalba parūpinti *Caritas Internationalis*, Europos *Caritas* ir Rumunijos *Caritas* centrams.

„Išvažiuoju iš Lietuvos praturtėjusi dvasiškai ir pasisėmusi patirties iš *Caritas* darbo“, – sakė Europos *Caritas* prezidentė, atsiveikindama su lietuviškojo *Caritas* tinklo darbuotojais. Ji palinkėjo *Caritas* darbe ir toliau remtis tikėjimu bei draša.

-jk-

Respublikinė konferencija apie dorinį ugdymą

Gruodžio 16 d. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje vyko respublikinė mokslinė-praktinė konferencija „Dorinis ugdymas: iššūkiai ir problemos“, skirta tikybos mokytojų kvalifikacijai kelti. „Džiaugiuosi dideliu susirinkusiųjų būriu, nors jis galėtų būti dar didesnis“, – sveikindamas konferencijos dalyvius sakė Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Ganytojas palinkėjo „radikalčiai liudyti, kaip gera turėti Kristų bei būti krikščionimi“.

Konferenciją rengusios Religijos studijų kolegijos (RSK) direktorius kun. Arvydas Kasčiukaitis renginio įžangos žodyje, minėdamas popiežiaus Benedikto XVI nuogaštavimą dėl Vakarų Europos kultūrą apėmusio „gryno funkcionalaus racionalumo“, prieštaraujančio krikščionybės dvasiai, apgailestavo, jog Lietuvoje yra kitaip nei, tarkim, Italijoje, kur tikybos mokymas laikomas kultūros pagrindu, suteikiančiu žmogui galimybę prisiliesti prie amžinųjų dalykų. Tyrimų rezultatai rodantys, jog mūsų šalyje su tikybos mokymu susiję asmenys – pedagogai, moksleiviai, jų tėvai – šią discipliną pirmiausia sieja su žinių apie Dievą, krikščionybę įgijimu, bet ne su doriniu ugdymu, dvasingumu. „Religinis elementas nepakeičiamas ugdant žmogų. Tikybos mokymo procesas turi būti organizuotas taip, kad turtintų moksleivių vidinį gyvenimą, orientuotų juos solidarizuotis su gėrio, taikos

gus ir dėkojo jiems, kad „nepavargdami ir nelaukdami pasaulio plojimų savo širdimi apima Bažnyčios ir tautos reikalus“. Arkivyskupas kvietė malda paremti vieniems kitus ir savo pasiryžimą tarnauti taip, kaip tarnavo Dievo Motina Marija.

Šv. Mišių pabaigoje visų dvasininkų vardu arkivyskupas nuoširdžiai pasveikino Kauno Kristaus Prisikėlimo parapijos altarištą jubiliatą kunigą Vaclovą Aleksandravičių, švenčiantį 90 metų jubiliejų, ir padėkojo jam už daugiau kaip 60 metų uolią tarnystę arkivyskupijoje.

Jono Pauliaus II namuose dvasininkai dalyvavo agapėje, laužė kalėdaičius, linkėjo vieni kitiems džiugių Kalėdų švenčių. Trumpą pasveikinimą jiems buvo paruošę ir Šiluvoje ugdomi Kauno kunigų seminarijos rengiamojo kurso auklėtiniai. Šia proga Jono Pauliaus II namuose atidaryta Raseinių raj. mokyklų moksleivių dailės paroda „Angelo žinia“. Ši paroda taps tradicine.

-kasp-

Advento renginiai Kauno arkivyskupijoje

Rekolekcijos Šiluvoje

Gruodžio 5–6 d. Kauno arkivyskupijos bažnytinių institucijų darbuotojai dalyvavo Šiluvoje, Jono Pauliaus II namuose, surengtose rekolekcijose. Dvi dienas arkivyskupijos kurijos, Šeimos centro, Katechetikos centro, Jaunimo centro, Evangelizacijos centro ir *Caritas* bendradarbiai praleido tyloje ir maldoje, dalyvavo Lietuvos jėzuitų provincijolo kun. Aldono Gudaičio SJ vestose konferencijose, dalijosi dvasiniais patyrimais.

Rekolekcijų laiką Šiluvoje rengėjai suplanavę buvo taip, kad kiekviena valanda taptų prasminga. Iškart atvykę ir pasistiprinę pietumis, rekolekcijų dalyviai dviejose grupelėse kalbėjo rožinį: vieni meldėsi Švč. Mergelės Marijos Apsireiškimo koplyčioje, kiti – keliaudami Šiluvos miško takais. Šią grupę lydėjo ir maldai vadovavo ses. Onutė Šarakauskaitė SJE.

Įvadinėje konferencijoje kun. A. Gudaitis SJ kalbėjo apie Dievo įsikūnijimą, kuris jau įvyko istorijoje, tačiau kaip slėpinys tęsiasi Eucharistijoje ir per jį Jį tikinčius žmones: „Esame kviečiami

tapti vienas kitam Kristumi“. Susikau-pimo dalyviai kiekvienas asmeniškai buvo pakviestas apmąstyti advento prasmę, pasiskirsčius po tris aptarti, kuo praturtino girdėtos mintys apie Gi-mimo slėpinį, pasidalyti tuo su kitais. Vakare rekolekcijų dalyviai meldėsi šv. Mišiose, paskui adoravo Švč. Sakra-menta, norintys galėjo pasinaudoti Su-taikinimo sakramento malonėmis.

Antrą dieną iš pat ryto kartu su Kau-no kunigų seminarijos parengiamojo kurso auklėtiniais, kurie nuolat gy-vena ir yra ugdomi Šiluvoje, dalyvau-ta Valandų liturgijoje (Rytmetinėje) ir šv. Mišiose.

Tą dieną vyko dvi konferencijos. Pirmo-joje, remdamasis šv. Ignaco Lojolos gyvenimo pavyzdžiu ir jo dvasinėmis pratybomis, kun. A. Gudaitis SJ kvie-tė į dvasinę kelionę, pirmiausia suvo-kiant savo tuštumą, kurią tik Dievas gali užpildyti. Antrojoje kalbėta apie pasitikėjimo Dievu malonę ir savo pa-čių atsakomybę. Pertraukos tarp šių konferencijų buvo skiriamos įsigilinti į pateiktą meditaciją medžiaga, kurią rekolekcijų dalyviai apmąstė vienumo-je. Dalyviai gavo ir „namų darbų“ – iš-sivežė parengtas meditacijas pagal šv. Ignaco pamaldumą Švč. Trejybei; taip jie buvo paskatinti dieviškųjų As-menų meilės ir vienybės pavyzdį skleisti savo bendruomenėse.

Išsiskiriant kun. A. Gudaitis SJ pasi-džiaugė arkivyskupijos darbuotojų noru ir pasiryžimu dalyvauti tokiose rekolekcijose. Linkėjo savo misija – darbu arkivyskupijoje – liudyti tikėji-mą, nes „ne mes, o Dievas yra šios misijos šeimininkas“, taip pat pasiti-kėti ir mylėti taip, kaip Dievas pasitiki žmogumi ir jį myli.

-kasp-

Meditacija Švč. Trejybės bažnyčioje

Gruodžio 8 d. Kauno kunigų semina-rijos bendruomenė pakvietė tikinčiuo-sius į advento meditaciją *Venimus ado-rare eum* Švč. Trejybės (seminarijos) bažnyčioje. Jos moto buvo žodžiai: „Meldžiame, Viešpatie, įkvėpk troški-mą – užsidegus Tavo Dvasia, skaid-riais žibintais šviesti kelią ateinančiam Kristui“. Maldos ir susikaupimo vaka-re dalyvavo Kauno arkivyskupas Sigi-tas Tamkevičius, seminarijos rektorius kun. Aurelijus Žukauskas. Meditacijai vadovavo kun. Artūras Kazlauskas, giedojo seminarijos auklėtinių choras.

vertybėmis, padėtų įgyti plačią religinę kultūrą, skatintų ją vėliau savaran-kiškai plėsti“, – sakė kun. A. Kasčiukaitis, kviesdamas tikybos mokytojus prisidėti savo pavyzdžiu, „kad moksleiviai tvirtai stovėtų ant kojų“.

Konferencijos prelegentės doc. dr. Almos Stasiulevičiūtės (VPU) žodžiais, daug kas daroma, kad tikybos dalykas būtų kaip visos pamokos. Pasak doc. dr. A. Stasiulevičiūtės, moksleivius prarandame dėl dviejų priežas-čių: nesugebame jų patraukti įdomiai dėstydami bei savo asmenybe; ne-pajėgiame įveikti visoje Bažnyčioje egzistuojančios iliuzijos, esą tikėjimo dalykai yra paprasti, nėra reikalo į juos gilintis. Vilčių, kad situacija gali keistis, įkvėpia radikalūs teologai. Svarbu prie jauno žmogaus eiti turint optimistinę nuomonę apie mūsų laikus. „Kristus įsiliejo į tuos laikus, ku-rie buvo, ne į būsimus. Kritikuodami, neigdami nieko nelaimime. Reikia rasti būdą priimti iššūkius. Pamokoje skelbtini nauji, geri dalykai. Kas, jei ne mes, savo pavyzdžiu – meile, pagarba vaikui – parodys, kokie turi būti santykiai būti tarp žmonių“, – sakė prelegentė, ragindama prie vaiko, juo-lab tariamai blogo, artėti kaip prie Dievo paveiklo, kviesdama ugdyti moksleivius atsakingai laisvus.

Dr. Dalia Verbylaitė (RSK), konstatavusi, jog šiandienė dvasingumo sam-prata atitrūkusi nuo tikrųjų vertybių, bei priminusi, kaip dvasingumą su-prato įvairūs religiniai mąstytojai, Lietuvos filosofai, plačiau aptarė būsi-mųjų religijos švietėjų dvasingumo ypatumus. Lietuvos studentų – būsi-mųjų tikybos mokytojų apklausa liudijanti, jog jų vertybių hierarchijoje yra brandi meilė, šventumas, vidinė harmonija, išmintingumas. Prelegen-tės teigimu, nerimą kelia tai, jog ne tokiomis svarbiomis vertybėmis laiko-ma kūryba, grožis, drąsa, socialinis saugumas bei pripažinimas, vaiz-duotė: be jų negalės skleisti ir pamatinės vertybės.

Mgr. Rita Margarita Juknienė (RSK) kartu su dr. Rimanta Matlašaitiene (RSK) rengtame pranešime „Mokytojo asmenybė ir saviugda“ plėtojo tiky-bos mokytojo asmeninio pavyzdžio temą, remdamosi tyrimų rezultatais, bylojančiais, jog moksleiviai pedagogą labiausiai vertina už jo meilę jiems, rūpestingumą, supratingumą, kantrumą, nuoširdų bendravimą. „70 proc. šalies pedagogų yra autokratiški. Siaurai supranta kvalifikacijos kėlimą; jų nedomina vaikų teisės, sveikata, higiena, žmogiškųjų savybių ugdy-mas, jiems nesvarbi saviugda“, – kalbėjo R. M. Juknienė. Pacitavusi Lietu-vos mąstytojų mintis apie ugdytoją, kaip patarėją, vadovą, mokinius pa-veikiantį ne tiek skelbiamomis tiesomis, kiek savo žmogiškosiomis savy-bėmis, prelegentė tikybos mokytojus kvietė pagalvoti, ar ne „patys esame sutrikusio moksleivių elgesio šaltinis“, ragino juos pirmiausia pažinti sa-ve. „Tikslingą į būsimų tikybos mokytojų rengimo programas įtraukti psi-chologinės saviugdodos pratybas, organizuoti asmeninio patyrimo semina-rus“, – siūlė R. M. Juknienė.

Interpretuodama Šventojo Rašto Pradžios knygą apie žaltiškąjį gundymą, saviugdodos temą filosofškai tęsė dr. Bronė Gudaitytė (VDU, RSK). Praneši-me „Pažinti save – sugrįžti į tikrąją Tikrovę“ prelegentė teigė, jog buvusi vertybių aiškumą suardžiusi žalčio sukelta abejonė. Tada tiesa liko ne-svarbi, jos vietą užėmė tiesos interpretacija. „Dieviškąjį pažinimą žmogus gauna kontempliuodamas meilę, Jo akimis žvelgdamas į gerį bei blogį. Tačiau klaida – siekti būti Dievu. Geismai ir baimės atveria kelią nuodė-mėms. Gyventi jose reiškia prarasti Tikrovę. Grįžti į ją, vadinasi, atrasti save, gyventi tobulai – su Dievo dvasia“, – teigė dr. B. Gudaitytė.

Dokt. Dariaus Klibavičiaus (VDU) pranešime apie filosofijos discipliną Lie-tuvos mokyklose pedagogo asmenybė irgi buvo išskirta kaip svarbiausia ugdant jaunąjį žmogų. Pasak pranešimo autoriaus, filosofijos mokytojo

kompetencijos rodikliu laikytinas ne sėkmingas moksleivių rengimas olimpiadoms, o žmoniški santykiai su ugdytiniais, jų kritinio mąstymo ugdytas, dalykiškas dialogas.

Dr. Marija Oniščik (VDU) apžvelgė antikinį mokymo modelį – Platono, Sokrato, sofistų, Aristotelio – ir svarstė: ar dorovė yra prigimtinė, ar įgyjama savybė bei kas svarbiau – turėti žinių ar nuomonę. „Šiandien pastebime grįžimą prie humanistinės etikos, kai žinojimas laikomas pirmesniu nei nuomonė“, – atkreipė dėmesį prelegentė, kartu Platono mintimi išpėdama, jog doros lygis nematuotinas perskaitytų knygų kiekiu.

Kun. prof. dr. Andrius Narbekovas (VDU, Mykolo Romerio universitetas), skaitęs pranešimą apie ikisanuokinį skaistumą ir kūno kalbą, siūlė apie savo minčių, veiksnių teisingumą spręsti savęs klausiant, ar tuomet remiamės meile bei tiesa: glaudus jų sąlytis ir esąs moralės pagrindas. Kunigo žodžiais, be tiesos moralės meilės moralė virstanti tolerancijos morale, kai įteisunami abortai, eutanazija ir pan. „Subjektyvi – tolerantiška moralė paverčia meilę mūsų poreikių tenkinimu be jokio noro aukotis“, – sakė prelegentas, pabrėždamas sutuoktinio visavertį – ir kūno kalba išreiškįjį – dovanojimą savo antrajai pusei, kaip tvirtos santuokos prielaidą.

Dokt. Artūras Lukaševičius (VDU, RSK) apgailėtina, jo teigimu, tikybos sklaidos situaciją nagrinėjo aptardamas keturias katalikybės formas: tradicinę, paprotinę, prietaringą bei gyvą, sąmoningą, veiklią. Tik pastarosios katalikybės plėtojimas esąs perspektyviausias, kad „mūsų tikėjimas pasireiškų veiksmis, nulemsiančiais mūsų prisikėlimą“.

Apie nuteistojo pažinimą bei būtinybę jį doriškai ugdyti jau trų pranešimą, kurį įtaigiai iliustravo pasitelkęs multimediją, skaitė dokt. Mindaugas Juozas Advilonis (Mykolo Romerio universitetas), pateikęs statistinių duomenų apie nusikalstamumo augimą bei jaunėjančius, žiaurėjančius nusikaltėlius. Pasak prelegento, būtina keisti požiūrį į nuteistąjį – į jį žiūrėtina kaip į žmogų, bausmę išgyvenantį ir fiziškai, ir dvasiškai: prieš nusikaldamas jis buvo neteisingai atsakęs į egzistencinius klausimus.

-jkk-

Mokslinė konferencija „Pamaldumas Išganytojui Lietuvos kultūroje“

Gruodžio 7–8 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vyko mokslinė konferencija „Pamaldumas Išganytojui Lietuvos kultūroje“. Konferenciją organizavo Kultūros filosofijos ir meno instituto Sakralinės dailės skyriaus darbuotojai. Atidarydama konferenciją šio skyriaus vadovė Aleksandra Aleksandravičiūtė pabrėžė, kad į šią konferencijos temą vedė mokslininkų darbai, kuriuose per pastaruosius keliolika metų pereita nuo kūrinių formos prie turinio ir priežasties paieškų. Vienas iš konferencijos organizatorių Liudas Jovaiša atkreipė dėmesį, jog konferencijos data sutapo su Švč. M. Marijos Nekaltojo prasidėjimo švente ir su advento pradžia, tai laikas, kviečiantis įsigilinti į išganyimo slėpinį.

Kun. Lionginas Virbalas aptarė kristologinio pamaldumo raidą, pabrėždamas įsikūnijimo, kančios ir prisikėlimo, eucharistinio pamaldumo, Kristaus antro atėjimo laukimo teologinius aspektus ir šių slėpinių suvokimą skirtingomis epochomis. Benas Ulevičius pranešime „Kaukolė po kryžiumi: Adomo kapo reikšmė išganyimo dramoje“, remdamasis Bažnyčios tėvų tekstais, Pauliaus teologija ir apokrifinėmis evangelijomis, pristatė šio ikonografinio siužeto genezę ir teologines interpretacijas. Giedrė Mickū-

Kun. A. Kazlauskas taip nusakė susirinkusiesiems šio susitikimo tikslą: pabūti drauge ir kartu išgyventi adventą – Kristaus atėjimo laukimą. Buvo skaitomos Šventojo Rašto ištraukos, laukimo slėpinį kviečiama išgyventi apmąstant ypatingų asmenų – pranašo Izaijo, Elijo, Jono Krikštytojo, Švč. Mergelės Marijos – vaidmenį išganyimo istorijoje. Meditacijos metu klierikų padalytas uždegtas žvakelės jos dalyviai kaip Kristaus šviesa buvo pakviesti parnešti į savo namų aplinką.

-kasp-

Susikaupimo vakaras

Gruodžio 5 d. Kauno aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų studentai ir darbuotojai, prasidėjęs advento laikotarpiui, buvo pakviesti dalyvauti susikaupimo ir susitaikymo vakare Šv. arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje. Vytauto Didžiojo universiteto bendruomenė jau įprasta susirinkti į tokio pobūdžio renginį. Šį kartą jis buvo organizuotas suvienijus įvairiose mokymo institucijose dirbančiųjų ar savanoriaujančiųjų akademinės sielovados srityje jėgas.

Trijų dalių vakare – Sutaikinimo pamaldose, šv. Mišiose ir agapėje – dalyvavo studentai ir dėstytojai, kurių po darbų ir studijų į Igulos bažnyčią susirinko daugiau kaip šimtas. Susitaikinimo pamaldoms vadovavęs kun. Gintaras Blužas homilijoje susirinkusiems priminė Dešimt Dievo žmogui skirtų žodžių. Pamaldos daugeliui buvo stiprus vienybės su Dievu ir vienas su kitu išgyvenimas. Pamaldos užtruko ilgiau nei buvo numatyta, nes prie kunigų ėjo ir ėjo norintys susitaikyti su Dievu per Atgailos sakramentą. Į aukštus bažnyčios skliautus kilo susirinkusiųjų giesmės, kurioms vadovavo Jėzuitų bažnyčios moksleivių ir studentų šlovintojų grupė.

Šv. Mišias aukojo prel. doc. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS ir VDU kapelionas kun. Audrius Mikitiukas. Pastarojo pasakytas pamokslas nepaliko abejingų: kapelionas ragino neieškoti dovanų prekybos centruose, bet rasti laiko pabūti su artimais žmonėmis, nebijoti tapti tokiems, kaip vaikai, kad nereikėtų šalti kojų prie Dangaus vartų. Švenčiant Eucharistiją, Dievą šlovino studentų grupė. Šiek tiek sušalę, bet laimingi vakaro dalyviai susirinkę į bažnyčios rūsyje

esantį kambarį vaišinosi arbata ir saldumynais.

-kasg-

Advento renginiai Kazlų Rūdoje

Gruodžio 8 d. Kazlų Rūdos kultūros centro salėje šio centro ir *Caritas* iniciatyva surengta Kazlų Rūdos savivaldybės moksleivių adventinių giesmių ir dainų šventė „Atskamba balsas“. Šiame renginyje dalyvavo per 20 kolektyvų ir 310 dainininkų. *Caritas* vedėja Renata Andriušienė džiaugėsi, kad šventėje balsai skambėjo iš įvairių Kazlų Rūdos krašto kampelių – Jankų, Plutiškių, Antanavo, Bagotosios – bei visų miesto ugdymo įstaigų. Renginį rėmė Vokietijos *Caritas*, Olandijos paramos Lietuvai fondas, pavieniai asmenys.

Kazlų Rūdos pagrindinėje mokykloje „Elma“ organizuotame advento vakare – etninės kultūros vakaronėje dalyvavo visų klasių moksleiviai, jų tėvai ir mokytojai. Renginio metu paminėti reikšmingiausi Lietuvai įvykiai nuo senovės iki mūsų dienų, vakarą vedė mokytoja Asta Ališauskienė.

-vf-

Susitikimas su tikybos mokytojais

Gruodžio 6 d. Klaipėdos šv. Juozapo Darbininko parapijoje Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ susitiko su Klaipėdos tikybos mokytojais. Tai buvo kasmetinis adventinis susitikimas. Telšių ganytojas dėmesingai klausėsi mokytojų minčių apie jų darbo problemas, santykius su mokyklų vadovais, naujosios tikybos programos sėkmę pamokose. Vyskupas su mokytojais svarstė, kaip patraukliai mokiniams pasiūlyti dalyvauti Lietuvos jaunimo dienose.

Mokytojai, kalbėdami apie darbą, užsiminė apie mokinių šeimas, kuriose trūksta religinių praktikų, o kai kurie tėvai net pasijuokia iš lankančių bažnyčią vaikų arba jiems neleidžia ten eiti. Reiktų daug dirbti su šeimomis, kviesti suaugusiuosius bažnyčion ne tik per Kalėdas, bet rasti ir kitokių progų.

Šv. Mišių metu vysk. J. Boruta SJ meldėsi už mokytojus, katechetus, o per pamokslą akcentavo šeimos svarbą

naitė, skaičiusi pranešimą tema „Nukryžiuotasis su Švč. M. Marija ir šv. Evangelistu Jonu Vilniaus katedros kriptoje: kas, kaip, kam, kodėl?“, ieškojo atsakymų į pastaruosius klausimus ir išskėlė naują seniausios sieninės tapybos Lietuvoje kilmės versiją. Rima Valinčiūtė pasakojo apie „klūpantį Jėzų iš Sedos bažnyčios“, Dalia Vasiliūnienė aptarė išganymo temą Žemaičių Kalvarijos krikštyklos dekore. Agnė Zemkajūtė, apžvelgusi žmogaus santykį su Išganytoju Saliamono Slavočinskio giesmyne, akcentavo, kad „skirtingiems liturginių metų laikotarpiams skirtos giesmės supažindina tikinčiuosius su išganymo istorija, poetine kalba piešiamais didingais vaizdais siekia paveikti klausytoją ir sužadinti jo jausmus“. Neringa Markauskaitė nagrinėjo „Viešpaties Jėzaus atvaizdus Vilniaus jėzuitų namuose ir bažnyčiose XVII–XVIII a.“, Regimanta Stankevičienė aiškino Šiluvos bazilikos ikonografinę programą ir joje atsiskleidžiančią išganymo istoriją, Sigita Maslauskaitė, remdamasi potridentiniais traktatais apie krikščioniškąjį meną, aptarė Švč. Trejybės ikonografiją ir pristatė popiežiaus Benedikto XIV enciklikoje *Sollicitudini nostrae* apibrėžtus Švč. Trejybės vaizdavimo būdus. Vytautas Ališauskas gvildeno du Naujųjų amžių religingumo fenomenus: Dievo Apvaizdą ir Švč. Jėzaus Širdį, jų simboliką ir paplitimo priežastis. Radvilė Racėnaitė atskleidė pagrindinius Jėzaus Kristaus siužetinius ir vaizdavimo ypatumus lietuvių liaudies sakmėse ir pasakose; Asta Giniūnienė apžvelgė Josepho von Frūchto paveikslų ciklo „Kryžiaus kelias“ įtaką Lietuvoje; Skaidrė Urbonienė nagrinėjo Išganytojo atvaizdą valstiečių namų aplinkoje, kun. Romualdas Dulskis ir Roma Zajančauskienė gilinosi į pamaldumą Išganytojui Dievo tarno arkiv. Teofiliaus Matulionio gyvenime ir mokyme, Alfonsas Motuzas apžvelgė, kaip Išganytojas garbinamas Kryžių kalne.

Tai pirmoji mokslinė konferencija Lietuvoje, kurioje teologai ir dailės istorikai siekė atskleisti įvairius pamaldumo Išganytojui Lietuvos kultūroje aspektus.

-sm-

Mirė kun. jubil. Pranas Venckus (1923–2006)

Gruodžio 6 d. Mažeikiuose mirė Mažeikių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčios rezidentas kun. jubil. Pranas Venckus. Kun. P. Venckus gimė 1923 m. sausio 1 d. Šakynos parapijos Dauginčių kaime (Šiaulių r.), mokėsi Šakynos pradžios mokykloje, Žagarės ir Šiaulių progimnazijose, Telšių kunigų seminarijoje, sovietų valdžiai ją uždarius, 1946 m. įstojo į Kauno tarpdiecinę kunigų seminariją, kurią baigė 1951 m. Kunigu išventintas 1950 m. rugsėjo 24 d.

Dirbo Šaukėnų vikaru (1951–1952), Leckavos klebonu (1952–1963), Pajūrio klebonu (1963–1967), Žemaičių Kalvarijos altaristu (1967), Rietavo vikaru (1967–1970), Laižuvos klebonu (1970–2003), nuo 2003 m. iki mirties buvo Mažeikių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčios rezidentas. Kun. Pranas Venckus buvo uolus ir pareigingas kunigas. Leckavoje rūpinosi naujos bažnyčios statyba, Mažeikiuose net ir sirgdamas uoliai klausydavo išpažinčių.

Laidotuvių apeigos, gausiai susirinkus tikinčiųjų, vyko gruodžio 12 d. Mažeikių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje. Šv. Mišių liturgijai vadovavo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, koncelebravo vyskupas emeritas Antanas Vaičius ir 15 kunigų, patarnavo du diakonai. Pamokslą šv. Mišių metu pasakė Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, po šv. Mišių žodį tarė vyskupas emeritas Antanas Vaičius. Po pamaldų velionio palaikai išvežti į gimtąją Šakynos parapiją ir ten bažnyčios šventoriuje palaidoti.

-T-

augantiems vaikams, apgailestaudamas, kad Lietuvoje 70 proc. šeimų kasmet suyra. Vyskupas palaimino mokytojus nelengvam, bet vaisingam darbui.

-jd-

Pašventintas parapijos centras

Gruodžio 7 d. popietę, prieš pradėdamas kanoninę vizitaciją, arkivyskupo augziliaras vyskupas dr. Jonas Ivanauskas pašventino naujai suremontuotą Kauno šv. Kryžiaus (Karmelitų) parapijos centrą. Jis skirtas parapijos tikintiesiems, galėsiantiems čia burtis bei plėsti sielovadinę veiklą. Naujosios patalpos bus naudojamos parapiinei katechezei, čia įsikurs biblioteka, parapijos *Caritas*, Marijos legionas, vyks jaunimo susitikimai, sumos ir lenkų chorų repeticijos. Parapijos centro posėdžių salėje bus galima rengti konferencijas, įvairius kitus renginius, susirinkti maldos valandai.

-kej-

Paskaita apie sakralų atvaizdą

Gruodžio 13 d. Kauno arkivyskupijos muziejuje paskaitą „Sakralaus atvaizdo reprezentacija ir visuomenė“ iš metinio paskaitų ciklo „Lietuvos dailės istorijos eskizai“ skaitė dr. Aleksandra Aleksandravičiūtė, dėstanti Vilniaus dailės akademijoje. Ji, skirtingai nei kitos šio ciklo prelegentės, daugiausia kalbėjo ne apie Lietuvos bažnytinės dailės kūrinius, o, remdamasi Vakarų bei Rytų Europos bažnytinio meno istorija, pasitelkdama iliustracijas, gvildeno visuomenės bei bažnytinio meno santykius, t. y. aptarė, kaip praeities menininkai kūrė, kokią įtaką visuomenė darė jų kūrybai. Pasak dr. A. Aleksandravičiūtės, ši tema aktuali ir dabar: „Bažnytinė dailė, užuot tikinčiuosius suartinusi, juos skaldo: ne visiems patinka bažnyčių puošyba arba dailė“. Taip yra dėl visuomenės skirtingumo.

Mokslininkė temą nagrinėjo nenutoldama nuo sąvokos „atvaizdo reprezentacija“ reikšmių: kaip atvaizdas atstovauja vaizduojamam asmeniui, šiuo atveju šventajam; kaip meninė vaizduotė pateikia tą asmenį visuomenei – įtikdama jos skoniui ar ne. Prelegentė 2 tūkst. metų bažnytinės dailės istorijoje išskyrė tris sakraliojo atvaiz-

do pateikimo tradicijas: bizantiškąją, viduramžiškąją bei archaizacinę.

Bizantiškajai tradicijai, pirmąjį tūkstantmeį gyvavusiai Viduržemio jūros regione bei susijusiai su antikinę kultūra, būdingas jautrus požiūris į paveikslą pavaizduotą asmenį. Tai liudija to laikotarpio Švč. Mergelės Marijos su Kūdikiu atvaizdai. Dr. A. Aleksandravičiūtės aiškino, kaip Bizantijos laikais į krikščioniškąją aplinką buvo perkeltos romėniškosios kultūros atvaizdo reprezentacinės formos.

Nuo X a. krikščionybei stiprėjant ir plintant Vakarų Europoje bei už Alpių, susiformuoja kitokia atvaizdo reprezentacija. Atvaizdas kinta veikiant žodžiui – naujoms giesmėms bei maldoms, platesnei bei raiškesnei pamokslų retorikai. Vėlesniais viduramžiais, XIII–XIV a., atvaizdą papildė vienuolių patirtų mistinių išgyvenimų atspindžiai. Kartu jis vis labiau tampa subjektyvus dėl plintančio privataus pamaldumo. XV a. atvaizdo reprezentacijos subjektyvumas viršūnę pasiekia įsigalint puošniam, prabangiam sakralinio meno grožiui. „Norint įtikti visuomenei, atsiranda begalė atvaizdų, tačiau nė vieno tikro“, – teigė dr. A. Aleksandravičiūtė.

Klestint puošniajai vėlyvajai gotikai, susigriebta grąžinti atvaizdų aiškumą. Renesanso pradžioje bandoma pakartoti bizantiškąjį atvaizdo pavyzdį. Kad bažnytinė dailė keistūsi – taptų rimta, susitelkusi, be pašalinių dalykų ir kartu gerbiamas atvaizdas darytų kuo didesnę poveikį tikintiesiems, – nemažai nuveikė jėzuitai.

Išskirtiniu atsinaujinusio sakralinio meno bruožu XVII a. tampa relikvijoriaus funkcija perėmę bažnyčių altariai. Juose ikona pateikiama kaip relikvija bei komentuojama vaizdais (Tverų bažnyčia). Religijos poveikis buvo stiprinamas ir retorinių kompozicijų kūrimu ant sakralių patalpų kupolų lubų, taip pat natūrmortais su simboliais, bylojančiais apie gyvenimo trumpalaikiškumą (garsieji flamanų paveikslo).

-jkk-

Keliais žodžiais

Kėdainiai. Lapkričio 23 d. Kėdainių šv. Juozapo parapijos tikintieji meldėsi už Lietuvos karių, kapinėse buvo pašventinti nauji paminklai kariams.

Lapkričių parapija kartu su kitomis dekanato parapijomis malda rengėsi minėti Negimusio kūdikio dieną. Už negimusius kūdikius, juos praradusius tėvus Šv. Juozapo bažnyčioje meldėsi sekmadienį, lapkričio 26 d. Per šv. Mišias, kurias aukėjo klebonas dekanas kun. Gintaras Pūras ir pasakė šia tema pamokslą, vaikai skaitė skaitinius. Po pamaldų tikintiesiems buvo dalijami lankstukai, o Jaunimo centre surengta diskusijų popietė apie aborto žalą ir gyvybės vertę. Tą patį sekmadienį, minint šv. Ceciliją, buvo pagerbti parapijos choristai: už juos aukotos sumos šv. Mišios.

Lapkričio 30 d. Jaunimo centre baigtas seminarų ciklas. Paskutinį seminarą „Socialinė veikla ir savanorystė“ vedė dekanato *Caritas* moterys. Po pietų buvo tvarkomas Šv. Juozapo bažnyčios šventorius.

-kasp-

Akmenė. Kruopių ir Kivylių bažnyčių choristai, minėdami Šv. Cecilijos dieną, lapkričio 19-ąją per sumos šv. Mišias giedojo Šakynos ir Kruopių bažnyčiose. Gruodžio 16 d. Kruopių bažnyčios choristės surengė advento popietę Žarėnų miestelio visuomenei. Po renginio visi pasivažiavo Kūčių patiekalais.

-ol-

RAMYBĖ IR LAIKAS

Švč. Mergelė Marija, Dievo Gimdytoja
Sk 6, 22–27; Gal 4, 4–7; Lk 2, 16–21

Iš šalies pažvelgus į žemės gyventojus Naujųjų Metų šventimo naktį, susidarytų įspūdis, kad pasaulyje gyvena laimingi ir triukšmingi žmonės. Putojančios taurės, šviesų fejerverkai, triukšmas, muzika, dainos...

Tikintis žmogus palydėdamas senuosius metus pirmiausia dėkoja Dievui. Juk jis padovanojo mums visas metų dienas, ir šios dienos nėra prarastos: jos įrašytos, pasak Šventojo Rašto, į „gyvenimo knygą“. Naujųjų Metų nakties triukšmas dažnai reiškia taip pat paslėptą nerimą dėl ateities nežinios. Žmogus linkęs išstumti iš sąmonės jį trikdančias mintis. Jei laikas nėra apdovanotas ramybe, jis vargina ir trikdo.

Apsilankę pamestų daiktų skyriuje matome daugybę žmogaus išsiblašymo pavyzdžių: lietsargiai, rankinės, akiniai ir daugybė kitų dalykų. Laimingas daikto savininkas atsiperka radybomis. Naujųjų Metų diena mums primena, kad yra dalykų, kurių nebeatgausime – tai mūsų prarastas laikas.

Rusų rašytojas Levas Tolstojus aprašo, kaip aukštas valdininkas, apsilankęs pas vienuolį, klausia trijų dalykų: kokia svarbiausia gyvenimo akimirka? Koks žmogus pats reikšmingiausias? Kas daro gyvenimą vertingą? Senolis jam atsakė: svarbiausia akimirka visuomet yra dabartis, svarbiausias žmogus visuomet yra tas, kuris šiuo momentu yra tavo akivaizdoje, o svarbiausias dalykas yra prieš tave esančiam žmogui padaryti kažką gero.

Ištikimybė dabartiniam momentui susijusi su dideliais pažadais. Evangelijoje žadama: „Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eik į savo šeimininko džiaugsmą!“ (Mt 25, 21).

Kaip vaikas auga motinos įsčiose, taip iš laiko išauga mūsų amžinybė. Apaštalas Paulius ragina rūpestingai elgtis su laiku, kad nebūtume „tarytum neišmanėliai, bet kaip išmintingi“ (Ef 5, 15).

Naujųjų Metų rytą mūsų žvilgsnis krypsta į Viešpaties Motiną, svarstančią jos gyvenime vykstančius slėpinius. Švenčiame Dievo Gimdytojos iškilnę ir drauge meldžiame taikos pasaulyje. Marija savo širdyje svarstė angelų giedotą palaiminimą Dievo mylimiems žmonėms. Pasaulio tikrovė atrodo kitokia. Žemėje nesiliauja kariniai konfliktai. Tačiau tikėjimu žinome, jog Dievas dovanoja ramybę ne tik išrinktiesiems, bet visiems. Angelų giesmę išgirdo visuomenės paribio žmonės – piemenys. Gerąją naujieną priėmė niekinamieji muitininkai ir nusidėjėliai.

Taikos labai darbuojasi daugybė žmonių. Apie taiką kalba idealistai, politikai, net ginklų gamintojai. Paradoksalu – juk Nobelio taikos premiją įsteigė milijonieriumi tapęs dinamito išradėjas. Krikščionys gali prisidėti stiprindami taiką labai realistiškai ir esmingai. Karą reikia įveikti ten, kur jis visuomet prasideda. Jau pranašas Izaijas skelbė, kad Viešpats neduoda ramybės nusidėjėliui. Šie žodžiai aiškiai atskleidžia karo priežastį ir tai, kodėl taip sunku pasiekti taiką. Mes, krikščionys, šiuo požiūriu esame realistiškesni už tuos, kurie kalba apie politikos realizmą. Vidinė žmogaus taika su Dievu, bendrystė su juo, paklusimas jo valiai yra būtina išorinės taikos prielaida. Be jos taika yra tik grėsmių pusiausvyra arba priespaudos baimė.

Pažymėtina taip pat tai, kad šią dieną, kai švenčiame Dievo Gimdytojos iškilnę, Jėzus taip pat buvo apipjaustytas. Tai buvo pirmoji Taikos Kunigaikščio kraujo auka. Jėzaus gyvenimo pradžioje tai paženklino susitaikinimą su visais žmonėmis.

Taikos kūrėjai dažnai atsiduria fronto linijoje, kur patenka į abiejų pusių apšaudymą. Apgaulinga suversti visą atsakomybę dėl karų vien valstybių vadovams. Jie nebūtų drįsę apsispręsti kariauti, jei nebūtų jautę savo piliečių masinio palaikymo. Mums visiems skirtas Jėzaus žodis, apraudent Jeruzalę: „tu nepažinai savo aplankymo meto“ (Lk 19, 44). Istorijoje nuolat stebina žmonių aklumas – būtinų prielaidų taikai kurti numatymas. Biblijoje Dievas vadinamas taikos Dievu. Dievas nori taikos ir ją kuria, bet žmonės jo neklauso. Taikos žemėje prasmė negali būti apribojama vien netrukdomais gyvenimo malonumais. Ramybė ir taika žemėje visų pirma yra aukštybių Dievo pašlovinimas.

IŠMINČIŲ PAMOKOS

Viešpaties Apsireiškimas (Trys Karaliai)
Iz 60, 1–6; Ef 3, 2–3a.5–6; Mt 2, 1–12

1968 m. pasaulis laukė pirmojo astronautų skrydžio aplink mėnulį. Prieš tai Britanijos astrologų federacija niūriai pranašavo skrydžio nesėkmę dėl Jupiterio ir Urano planetų padėties ir tariamo poveikio astronautams. Vis dėlto, nepaisant tų pranašysčių, *Apollo 8* skrydis buvo sėkmingas. Klydo astrologai. Atsimename „pranašysčių“ gausą 2000 -aisiais, tūkstantmečių virsmo metais. Laikraščiai spausdina gausybę horoskopų, tačiau tik labai retai pateikia jų klaidingumo paliudijimų. Leidėjams tiesiog apsimoka žadinti niekuo neįpareigojantį skaitytojų smalsumą.

Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad Evangelijos išminčiai panašūs į mūsų dienų astrologus. Tačiau tai tik paviršinis panašumas. Išminčiai ieškojo Dievo valios, vadovaudamiesi jiems prieinamais pasaulio pažinimo šaltiniais, Rašto pranašystėmis ir ypatingu Dievo ženklų – žvaigždžių. Jų žygis – asmeninis Dievo ieškojimas. Jie nemulkino kitų pardavinėjamomis pranašystėmis. Juk horoskopų kūrėjams Erodas būtų potencialus klientas...

Viešpaties Apsireiškimo iškilmė tarsi ženklina virsmą iš liaudiškos, „folklorinės“ į teologinę, kristologinę krikščionybę. Čia svarbu nenuskurdinti tikėjimo slėpinio perteikimo. Kartais Rytų išminčių aplankyme įžvelgiamas tik „kerigminis branduolys“. Primenama, kad nei titulas „karaliai“, nei skaičius trys, juolab karalių vardai nepagrįsti bibliiniu pasakojimu. Nublanksta pasakojimo detalės, aiškinimas tampa abstraktus ir didaktiškas. Jo spalvingumas ir gyvumas ir atidedami šalin kaip nereikšmingi. Biblistų tyrinėjimai labai vertingi, tačiau ne visuomet tiesiogiai perkeltini į liturginį tikėjimo slėpinių šventimą. Teologija taip pat tėra dieviškųjų žodžių bei veiksnių drabužis. Nuogotos tiesos, be jokio apvalkalo, paprasčiausiai nėra. Evangelijos pasakojimų numitintojams gresia kitokios mitologijos pinklės.

Šios iškilmės pavadinimas liudija tai, kaip Bažnyčia suvokia Evangelijoje atpasakotą įvykį. Evangelijos pasakojime Bažnyčia įžvelgia slėpinį – Jėzus pasauliui pasirodo kaip Viešpats. Šis titulas šių dienų žmonėms nelengvai suvokiamas. Ankstyvųjų amžių krikščionims jis reiškė kur kas daugiau ir skambėjo gerokai pavojingiau. Jėzaus laikų žydams žodis „Viešpats“ buvo tolygus iš pagarbios baimės netariamam Dievo vardui. Anuometinėje Romos imperijoje šiuo titulu turėjo teisę vadintis vienintelis žmogus – imperatorius. Krikščionys, vadindami Kristų Viešpačiu, trikdė tiek griežto žydų monoteizmo išpažinėjų, tiek pagonių pasaulėžiūrą.

Krikščionys skelbia, jog kūdikėlyje Jėzuje pasirodo Viešpats. Jis viešpatauja pasauliui ne sugniaužto kumščio galia, bet antgamtiniu dieviškuoju spindesiu. Kūdikis atrodo esąs paprastas, be ypatingų bruožų. Tačiau apie jį dedasi neįprasti dalykai, rodantys jį esant Viešpatį. Jis veikia kitus tarsi magnetas. Iš jo sklindanti galia liudija jo viešpatystę – ne šio pasaulio karalystę. Jis priimamas tikėjimu, pranokstančiu iki tol vyravusius religinius įsivaizdavimus. Pasaulio valdovo – Romos imperatoriaus ir dangaus Viešpaties įvaizdžiais krikščionybė siekia perteikti Kristaus slėpinį.

Jis yra Viešpats nepriklausomai nuo mūsų noro ar nenoro jį priimti. Tiesiog atsiduriame šio nesuvokiamo ir nepakeičiamo įvykio akivaizdoje. Žmonijai reikia tikro Viešpaties, kuris įgyvendintų teisingumą ir įkurtų taiką. Betliejaus Kūdikis yra toks Viešpats, kuriam galime paklusti, neprarasdami savo žmogiškojo orumo.

Evangelijoje išryškėja, kaip malonių atsisako pakviestieji, o jomis apdovanojami visuomenės atstumtieji. Izraelis neatpažįsta savo Išganytojo ir persekioja savo Viešpatį. Pagonys jį įtiki, šlovina, apdovanoja dovanomis. Mes taip pat, sąmoningai ar ne, renkames vieną iš šių nuostatų. Viešpaties Apsireiškimas neatšaukiamas. Keistis gali tik mūsų nuostata Jo atžvilgiu.

Viešpaties Apsireiškimo iškilmėje skaitoma Evangelija pagal Matą. Ji svarbiomis detalėmis papildo plačiausiai Luko evangelijoje atpasakotas Jėzaus gimimo aplinkybes. Abu evangelistai pabrėžia, kad Kūdikis prasidėjo Mergelės Marijos įsčiose Šventosios Dvasios veikimu; abu veda Jėzaus genealogiją iš Dovydo; abu nurodo, jog Jėzus gimė Betliejuje.

Luko evangelijoje matome, kaip nesvetingai Betliejaus gyventojai priėmė Šventąjį Šeimą. Tik išgirdę piemenų pasakojimą „visi stebėjosi“ (Lk 2, 18). Mato evangelijoje Betliejus gerokai reikšmingesnis. Aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai karaliui Erodiui Jeruzalėje pateikė pranašo Michėjo pranašystę: „Ir tu, Judo žemės Betliejau, anaipol nesi menkiausias tarp žymiųjų Judo miestų, nes iš tavęs išeis vadas, kuris ganys mano tautą – Izraelį“. Erodiui pranašystė buvo pakankamai aiški: Betliejaus reikia bijoti. Erodas sumano išžudyti visus galimus konkurentus – apylinkėje gimusius berniukus. Mato evangelijoje liko įamžinti tie vaikeliai, kuriuos žiauriai nužudant norėta išdildyti iš istorijos.

Išminčiai ieško ir tyrinėja. Jie ieško Dievo ir mokosi jį atrasti Dieve. Kas leidžiasi į tokį ieškojimą, netrukus pamato, jog tai visuomet susiję su tam tikru netikrumu, kaip prielaida tam būtinas atvirumas, pasirengimas bandyti. Antroji žymė – išminčiai parpuola ir pagarbina. Garbinantis žmogus parodo, kad jis priima gyvenimo aplinkybes ir sutiktus žmones ne kaip savaimę suprantamą dalyką, kad jo kasdienybėje yra vietos nuostabai, dėkingam suvokimui. Trečiasis dalykas – išminčiai dovanoja savo turtus. Jie nepasilieka sau to, ką turi vertingiausio. Dovanodami jie tampa apdovanoti. Savo tikėjimu taip pat einame panašiu keliu: dovanodami sulaukiame dar didesnių dovanų. Trijų karalių karūnos teliudija šiandienos Bažnyčią kaip ieškančiųjų, besimeldžiančiųjų ir dovanojančiųjų bendriją.

ŠVENTĖ

2 eilinis sekmadienis (C)

Iz 62, 1–5; 1 Kor 12, 4–11; Jn 2, 1–12

Dažnai skundžiamės kasdienio gyvenimo rutina. Rutina įsiskverbia net į tikėjimo sritį, maldos gyvenimą. Net sekmadienį nelengva išsiveržti iš jos gniaužtų. Jei su vaikišku nuoširdumu nupieštume savo gyvenimo vaizdą, jame būtume panašūs į apkrautą nešulinį kuiną. Rutiną išduoda priblėsusios akys ir elgsena. Viena iš priežasčių yra tai, kad stokojame drąsos atidėti šalin nepabaigiamus, dažnai nebūtinus darbus, sukeliančius stresą bei perkrovas. Europos šalių vertybių tyrimai atskleidė, kad lietuviai vertina darbštumą. Darbas neabejotinai svarbi gyvenimo dalis. O poilsis, atgaiva? Ar mokame džiaugtis ir bendruomeniškai švesti?

Gražu, kai žmonės po atliktų darbų susiburia draugėn, juokiasi ir vieni kitiems sako malonius žodžius. Valgymas, vynas, muzika, šokiai teikia gyvenimui džiaugsmo. Džiugiai praleistas laikas nėra tuščias – juokas atstoja saujas tablečių. Šventė nėra žmogaus gyvenimo priedėlis, kurį galima būtų nubraukti kaip nereikalingą. Šventė yra tikrojo žmogiškumo dalis – taip sutvarkė Dievas. Apie tai skaitome Biblijoje. Kiekvienas žmogus širdyje ilgisi džiugios bendrystės. Tiesa, dažnai neturime tos patirties ir pavyzdžių. Kokie pobūvio vaizdai iškyla vaizduotėje? Alkoholio atpalaiduoti liežuviai, nešvankūs juokeliai, apkalbos ir patyčios? Evangelijos skaitinyje vestuvių pobūvio vaizdas tarsi iš kito pasaulio. Drauge ten viskas labai žemiška, paprasta ir tikroviška.

Pažvelkime į Jėzų Evangelijoje. Kai kas jam priekaištavo, kad leidžia laiką nerimtose kompanijose puotaudamas su muitininkais ir nusidėjėliais, vadino jį „rijūnu ir vyno gėrėju“. Jėzaus pavyzdys moko, kad neskirstytume gyvenimo tik į „rimtą“ laiką, kai dirbame ar meldžiamės, ir į šventimą, kai tarsi pasislepiame nuo Dievo, nesąmoningai suvokdami, kad šventės džiaugsmas priešingas Dievo valiai. Toks atskyrimas akivaizdžiai matyti, kai žmonės šiais laikais pasikviečia kunigą į gedulinius pietus ar vestuves. Tikrosios linksmybės prasideda tik kunigui išėjus...

Jėzus moko mus ieškoti Dievo artumo neatsižadant juoko, dainos, muzikos ir šokio. Kartais krikščionys pernelyg siaurai suvokia santykį su Dievu. Dievas yra nepalyginamai platesnis. Jis nesileidžia uždaromas nuobodžioje apsimestinio rimtumo nišoje.

Jono evangelijoje Jėzus pradeda viešąjį gyvenimą ne pamokslų rinkiniu, bet švęsdamas vestuves. Pasakojime apie Kanos vestuves nėra jokio religinio Jėzaus veiksmo. Jėzus nepasakė pamokomos užstalės kalbos ar pamoklo jauniems. Neužsimenama nė apie šventės metu kalbėtą maldą. Jėzus paprasčiausiai dalyvavo šventėje. Svarbiausia šventėje ne valgis, o tai, kad žmonės galėtų būti drauge, tarpusavyje bendrauti, dalytis gera nuotaika. Pats Jėzaus buvimas jau yra šventė. Jis leidžia mums suvokti, kad pats mūsų gyvenimas yra Dievo dovana ir todėl vertas šventimo. Evangelijoje Jėzus vėliau dažnai kalbės apie dangiškąjį vestuvių pokylį. Evangelistas Jonas ypač dažnai pasitelkia šį amžinos laimės ir džiaugsmo įvaizdį.

Dabar galime suprasti, kodėl, pasibaigus vynui, Jėzus imasi gelbėti šventę. Jis nemaitina alkstančių, bet paverčia vandenį vynu, kad galėtų tęstis džiugi žmonių bendrystė. Mums, savo mąstysena daugiausia orientuotiems į „svarbiausių“ ar „prioritetinių“ problemų sprendimą, šis ženklas kelia nuostabą.

Evangelistas Jonas mums skelbia, kad Dievas yra turtingas, dovanojantis, kuriantis perteklių. Jis ne vien nustato visatos dėsnius, bet taip pat laimina vaikų žaidimą. Šeši šimtai litrų vynu nėra vien poreikio patenkinimas, bet ir perteklius. Toks veiksmas nepaaiškinamas vien racionali planavimu. Dievas dovanoja ne tiksliai atmatuotomis porcijomis. Pavasarį pražysta milijardai pumpurų ir niekas neskaičiuoja, kiek jų vėliau subrandina vaisius. Džiaugsmingas perteklius yra vienas gražiausių Dievo kūrybos aspektų.

Jėzus ne vien paverčia vandenį vynu. Tai yra ženklas kiekvienam iš mūsų. Iš tikrųjų jis trokšta perkeisti mus pačius. Jo dieviškoji galia nori permąstyti mūsų nusišalinantį abejingumą į nuoširdų dalyvavimą, nori padėti mums išsiveržti iš savo poreikių bei problemėlių akiračio, kad pajėgtume ieškoti kitų. Jėzus nori, kad eitume ir užkalbintume kitą, sakytume padrąsinamus žodžius, padėtume. Jėzus nori išlaisvinti mus iš rutinos ir atverti sielą naujam polėkiui – naujai sužadinti mūsų vaizduotę, fantaziją, plačiai atverti naujus gyvenimo interesus bei iššūkius. Jis trokšta, kad liautumės tuščiai eikvoję savo laiką. Jėzus murmėjimą paverčia dėkingumu. Patyrę tokį perkeitimą gyvename sąmoningiau, laisviau ir džiaugsmingiau.

Taip pat žinome, kad vien švęsdami šventes automatiškai netapsime džiaugsmingi. Kartais šventišką nuotaiką sugadina vieno ar kelių žmonių dominavimas. Kanos vestuvėse Jėzus yra tikrasis centras. Tačiau jis savo svarbos niekuo nepabrėžia. Jo didybė, kad jis solidarai yra greta ir padeda ten, kur reikia jo pagalbos. Ši Evangelija duoda mums patarimą. Jei Jėzų padarysime savo švenčių centru – žinoma, be pompastikos, – jos pavyks. Tos šventės taps išankstine dangaus karalystės pokylio nuoroda.

ŽODŽIO LITURGIJA

3 eilinis sekmadienis (C)

Neh 8, 2–4. 5–6. 8–10; 1 Kor 12, 12–30; Lk 1, 1–4; 4, 14–21

Mišiose išskiriama Žodžio ir Aukos liturgija, tačiau abi šios dalys sudaro neišskiriamą vienovę. Nedera manyti, kad Žodžio liturgija mažiau svarbi, kad į ją galima vėluoti. Žodžio liturgijoje sutinkame Dievą jo žodyje. Žodžio liturgijoje (graikiškai šis žodis reiškia viešą tarnavimą) tarnaujame Dievui skaitydami, klausydamiesi ir pakludami jo žodžiu. Evangelijoje apaštalai – žmonės, specialiai atsidėję žodžio tarnybai, – vadinami „žodžio tarnais“. Žodžio liturgija turi daugiau kaip dviejų tūkstantmečių tradiciją.

Evangelijoje girdime, kaip Jėzaus laikais vyko pamaldos sinagogoje. Labai reikšmingą aplinkybę nurodo žodžiai „kaip prarę“. Jie rodo, kad Jėzus reguliariai lankydavosi bendruomenės pamaldose – ne taip, kaip kai kurie šiandienos tikintieji, einantys tuomet, „kai turi laiko“. Anuometinėse šabo pamaldose melstasi ir giedota, po to buvo skaitomi du skaitiniai: vienas iš Mozės knygų, kitas iš Pranašų. Tuomet kiekvienas suaugęs izraelitas turėjo

teisę tarti žodį. Raštas buvo viešai skaitomas ne tik todėl, kad ne visi mokėjo skaityti, bet svarbiausia todėl, kad tai buvo išrinktosios tautos bendruomenės knyga. Rašto skaitymas buvo skirtas bendruomenei telkti ir ugdyti.

Tai galioja ir šiandien. Kai per pamaldas garsiai ir viešai skaitomas Dievo žodis, dera klausyti net ir tokiu atveju, jei turime lapelyje atspausdintą skaitinių tekstą. Žinoma, tai negalioja turintiems klausos sutrikimų. Klausymasis labai svarbus, nes jis atveria mus paklusimui. Evangelijoje vaizdžiai aprašoma, kaip į Jėzų nukrypo dalyvavusiųjų pamaldose akys. Būtų gražu, jei Mišių dalyviai taip pat dėmesingai klausytų Rašto skaitinių ir pamokslų žodžių.

Evangelijoje pasakojama, kaip prabilęs Jėzus atveria naują Rašto supratimo horizontą: „Šiandien išsipildė ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai“. Taip skaitymas tampa žinia, o žinia – skelbimu. Skelbiamas Dievo žodis darosi veiksmingas, jis įvykdo išganymą. Per Jėzų Dievo žodis įgyja naujo skvarbumo, jis tampa įpareigojantis, jo veikimas patvirtinamas. Žodžiu „šiandien“ prasideda naujas laikas. Juo Dievas ne vien pažada žmonijos išganymą, bet atneša jį. Šis išganymo laikas baigsis tik pakartotinai grįžus Viešpačiui. Jėzaus ištartas „šiandien“ yra ir mūsų šiandien. Jėzaus žinios nedera susiaurinti – paversti ją socialine programa.

Kai švenčiame Mišias, mūsų sambūryje yra tas pats Kristus. Per Šventąjį Raštą jis mums byloja. Taip dieviškasis Rašto išsipildymas pasiekia ir mūsų ausis bei širdis. Šventojo Rašto aiškinimas yra visiškai kas kita, nei kokio grožinio kūrinio interpretavimas. Biblija nėra tik literatūros kūrinys. Joje glūdi išganingas žodis. Dievo žodis yra tarsi gyvybei būtinas maisto produktas. Kas jo atsisako, vien vargiai vegetuoja. Dievo žodis yra kaip komunija, kurią priimame.

Šios dienos Evangelijos skaitinys padeda suprasti krikščioniškąjį Senojo Testamento aiškinimą. Jėzus atskleidžia Senojo Testamento sąsają su Naujuoju. Jėzaus aiškinimas buvo proveržis iš sterilaus, aklo ir uždaro Senojo Testamento aiškinimo. Jėzus išlaisvino supančiotas pranašystes. Jis atvėrė tokias Senojo Testamento perspektyvas, kurios jo klausytojams atrodė neįmanomos. Kristaus pavyzdys rodo, kad Dievo žodžio liturgija gali įgyti naujos gyvybės šiandienos Bažnyčios gyvenime.

Jėzus išaiškino perskaitytą Izaijo pranašystę nurodydamas patį save. Ja remdamasis, jis nubrėžia savo gyvenimo užduotį – pareiškia atėjęs ne savo įgeidžiu ar sprendimu, bet Dievo Dvasios veikimu. Nuostabu yra tai, kad išganymo ir laisvės žinia skelbiama vargšams ir atstumtiesiems. Krikščionys ilgus amžius drovėjosi skelbti laisvę. Jėzus atėjo skelbti malonės metų ir malonės tūkstantmečių. Šie metai dar nepasibaigė.

Šiandien yra ta išaušusi diena. Mes esame tie vargdieniai, belaisviai ir aklieji. Esame vargdieniai, nes jaučiame savo menkavertiškumą, trokštame pripažinimo ir meilės. Jaučiame savo negalią mylėti.

Esame belaisviai dėl visokių priklausomybės pančių, trukdančių mums tapti savimi ir visavertiškai gyventi. Dėl tokios nelaisvės kyla blokuojanti baimė. Be visuomenėje atvirai smerkiamų priklausomybių – alkoholio, narkotikų, pornografijos, azartinių lošimų, – vis garsiau prabylame apie kitas, ne tokias pastebimas, kartais pasislėpusias po gėrio kaukėmis. Darboholizmas, pirkimo manija, prisirišimas prie televizoriaus, kompiuterio ar automobilio – šie ir daugybė kitų dalykų gali mus paversti, užuot mums tarnavę.

Esame akli, nes dažnai nesuvokiame savo tikrosios būklės ir tikrojo pašaukimo. Susitikimas su Jėzumi perkeičia mūsų vargą į turta, aklumą – į regėjimą, o nelaisvę – į laisvę.

Kardinolas Joseph Ratzinger

„Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine“

Nikėjos išpažinimas, kaip ir ankstyvosios Bažnyčios visos didžiosios tikėjimo ištara, savo pamatine sąranga yra trejybės Dievo išpažinimas. Savo esminiu turiniu tai sakymas „taip“ gyvajam Dievui kaip mūsų Viešpačiui, iš kurio kyla ir grįžta mūsų gyvybė. Tai – Dievo išpažinimas. Tačiau ką reiškia vadinti šį Dievą gyvuju Dievu? Tuo norima pasakyti, kad šis Dievas nėra mūsų mąstymo išvada, kurią dabar, būdami tikri savo pažinimu bei supratimu, pateikiame kitiems; jei šitai būtų tik tai, tai šis Dievas liktų žmogaus mintimi, o kiekvienas mėginimas į jį gręžtis būtų vilties ir lūkesčio kupinas, tačiau į neapibrėžtę vedantis ieškojimas apgrai bomis. Kalbėjimas apie gyvąjį Dievą reiškia, kad šis Dievas mums rodosi, iš amžinybės pažvelgia į laiką ir užmezga su mumis ryšį. Jo negalime apibrėžti bet kaip. Jis pats save „apibrėžė“ ir dabar kaip mūsų Viešpats yra prieš mums, virš mūsų ir tarp mūsų. Todėl toks Dievo rodimasis, kurio dėka jis yra ne mūsų mintis, bet mūsų Viešpats, sudaro tikėjimo išpažinimo šerdį: Dievo istorijos žmonių istorijoje išpažinimas neišplaukia iš Dievo išpažinimo paprastybės, bet yra jo vidinė sąlyga. Todėl visų mūsų išpažinimų centras yra „taip“ Jėzui Kristui: „Šventosios Dvasios veikimu priėmė kūną iš Mergelės Marijos ir tapo žmogumi“. Tardami šį sakinį, priklausome, nes šioje vietoje atveriamas dangus, praskleidžiamas Dievo slaptumo šydas, ir mus tiesiogiai paliečia slėpinys. *Tolinias Dievas tampa mūsų Dievu, tampa „Emanueliu – Dievu su mumis“ (Mt 1, 23)*. Didieji bažnytinės muzikos meistrai šiam sakiniui vis naujaip suteikdavo skambesį, per kurį neišsakomybė palyti mūsų klausą ir širdį. Tokios kompozicijos yra slėpinio „egzegezė“, pasiekianti gilesnius klodus negu mūsų visos racionalios interpretacijos. Tačiau kadangi tas, kas tapo kūnu, buvo Žodis, turime nuolatos mėginti šį pirminį Žodį, kuris „buvo pas Dievą“ ir „buvo Dievas“ (Jn 1, 1), išversti į žmogaus žodžius, kad žodžiuose išgirstume Žodį.

1. Tikėjimo išpažinimo sakinio gramatika ir turinys

Pažvelgus iš pradžių į sakinio gramatinę struktūrą, pasirodo, kad jis apima keturis veikėjus. Aiškiai įvardijama Šventoji Dvasia ir Mergelė Marija. Tačiau numanomas ir Jis, tas, kuris „priėmė kūną“. Prieš tai Jis vadinamas įvairiais vardais: Kristus, „viengimis Dievo Sūnus“, „tikras Dievas iš tikro Dievo“, „esantis vienesmis su Tėvu“. Tad šiame Jis – neatskiriamai – slėpi dar vienas Aš: Tėvas, su kuriuo jis yra vienos esmės ir todėl gali vadintis Dievu iš Dievo. Tai reiškia: pirmutinis ir tikrasis šio sakinio veikėjas yra – po to, ką apmąstėme, ir negali būti kitaip – Dievas, tačiau Dievas kaip trys veikėjai, kurie vis dėlto yra tik vienas: Tėvas, Sūnus ir Šven-

toji Dvasia. Bet sakinio dramatiškumą sudaro ne ištara apie amžiną Dievo būtį, bet ištara apie veiksmą, kuri, atidžiau pasižiūrėjus, pasirodo esanti ištara apie kančią – kaip pasyvas [*incarnatus est*]. Prie šios ištara apie veiksmą, kuriame savaip dalyvauja trys dieviškieji Asmenys, priklauso „*ex Maria Virgine*“, maža to, šis pasakymas lemia visumos dramatiškumą. Juk be Marijos Dievo įžengimas į istoriją būtų nepavykęs, būtų nepasiekta tai, ką sakome išpažindami tikėjimą, – kad Dievas yra ne tik Dievas savyje ir sau, bet ir Dievas su mumis. Tad gyvojo Dievo išpažinimo šerdyje stovi pati save nuolankia, t. y. bevarde, pavadinusi moteris (*Lk 1, 48*) (1), ir yra nuo jo neatskiriamas. Ji neatsiejama nuo mūsų tikėjimo į gyvąjį, veikiantį Dievą. Žodis tampa kūnu – amžinasis prasmės pradai įžengia į pasaulį. Jis žvelgia į jį ne tik iš išorės, bet ir pats tampa veikiančiuoju jame. Kad tai būtų galėję įvykti, reikėjo mergelės, leidusios, kad visas jos asmuo, t. y. jos kūnas, ji pati taptų Dievo gyvenimo pasaulyje vieta. Įsikūnijimui reikėjo priėmimo. Tik taip *Logos* ir kūnas tikrai tampa viena. „Tas, kuris tave sukūrė be tavęs, nenorėjo tavęs atpirkti be tavęs“, – apie tai yra pasakęs Augustinas (2). Pasaulis, į kurį ateina Sūnus, „kūnas“, kurį jis priima, nėra kažkas ir kažkur – tas pasaulis, tas kūnas – tai žmogus, atvira širdis. Laiške žydams tapimas žmogumi, remiantis psalmėmis, aiškinamas kaip Dievo viduje vykstantis realus dialogas: „Paruošei man kūną“, – sako Sūnus Tėvui (*Žyd 10, 5*). Tačiau kūnas paruošiamas ir tuo, kad ir Marija sako: „Aukų ir atnašų tu nebenori, bet paruošei man kūną... štai ateinu... vykdyti, o Dieve, tavo valios“ (*Žyd 10, 5–7; Ps 40, 6–8*). Kūnas Sūnui ruošiamas per tai, kad Marija visiškai atsiduoda Tėvo valiai, taip leisdamas padaryti save Šventosios Dvasios palapinę.

2. Biblinis sakinio fonas

Norėdami suvokti visą Išpažinimo pagrindinio sakinio gelmę, turime grįžti prie *Credo* šaltinio – Šventojo Rašto. Atidžiau pažvelgus, Tikėjimo išpažinimas šioje vietoje atsiskleidžia kaip trijų didžiųjų bibliinių Sūnaus tapimo žmogumi liudijimų santrauka: *Mt 1, 18–25; Lk 1, 26–38; Jn 1, 13* ir t. Nesileisdami į smulkmenišką šių tekstų aiškinimą, pamėginkime susipažinti su jų kaskart savitu ir ypatingu indėliu į Dievo tapimo žmogumi supratimą.

2.1. *Mt 1, 18–25*

Matas savo evangeliją rašo žydams ir iš žydų kilusiems krikščionims. Tad jam svarbu išryškinti Senosios ir Naujosios Sandoros tęstinumą. Senasis Testamentas krypta į Jėzų, jame išsipildo pažadai. Vidinis lūkesčio ir išsipildymo ryšys sykiu tampa įrodymu, kad čia tikrai veikia Dievas ir kad Jėzus yra Dievo atsiųstasis pasaulio Gelbėtojas. Tokia perspektyva nuo pradžių lemia, kad Matas pasakojimą apie Jėzaus kūdikystę plėtoja akcentuodamas šventąjį Juozapą, idant parodytų, jog Jėzus yra Dovydo sūnus, pažadėtasis paveldėtojas, padarantis Dovydo dinastiją tvarią ir paverčiantis ją Dievo ka-

ralyste, kuriai pavaldus pasaulis. Kilmės medis kaip dovydiškasis kilmės medis veda Juozapo link. Angelas sapne užkalbina Juozapą kaip Dovydo sūnų (*Mt 1, 20*). Todėl Juozapas duoda Jėzui vardą: „Jis priimamas kaip sūnus suteikiant jam vardą“ (3).

Būtent todėl, kad Matas nori parodyti pažado ir išsipildymo sąryšį, šalia Juozapo atsistoja Mergelė Marija. Vis dar neatskleistas ir nesuprantamas buvo pažadas, Dievo duotas per pranašą Izaiją svyruojančiam karaliui Ahazui, kuris pats, spaudžiamas besiantinančių priešų kariuomenių, nenori Dievo prašyti ženklų. „Todėl pats Viešpats duos jums ženklą. Štai mergelė laukiasi kūdikio; ji pagimdys sūnų ir pavadins jį vardu Emanuelis (Dievas su mumis)“ (*Iz 7, 14*). Niekas negali pasakyti, ką toks ženklas istorinę karaliaus Ahazo valandą galėjo reikšti – ar jis buvo duotas, ir koks. Pažadas toli pranoksta tą valandą. Jis toli pranoksta Izraelio istoriją kaip į ateitį, į nežinomybę, rodanti vilties žvaigždė. Matui šydas nukrinta su Jėzaus gimimu iš Mergelės Marijos: būtent dabar duodamas šis ženklas. Mergelė, pagimdanti Šventosios Dvasios galia, – štai ženklas. Su šia antra pažado linija susijęs ir naujas vardas, Jėzaus vardui suteikiantis visą jo reikšmę bei gelmę. Izaijo pažado vaikui duotas vardas Emanuelis kartu išplečia dovydiškąjį pažadą. Šio vaiko karalystė siekia toliau, negu dovydiškasis pažadas leido tikėtis: jo karalystė yra paties Dievo karalystė; jis dalyvauja visuotinėje Dievo viešpatystėje, nes jame į pasaulio istoriją įžengė pats Dievas. Tiesa, tokia žinia, pasirodanti Jėzaus pradėjimo ir gimimo istorijoje, toliau pratęsiama tik paskutinėse evangelijos eilutėse. Savo žemiškojo gyvenimo metu Jėzus žino esąs griežtai susietas su Izraelio namais, dar nepasiūstas į pasaulio tautas. Tačiau po mirties ant kryžiaus, kaip Prisikėlusysis, jis sako: „Padarykite mano mokiniams visų tautų žmones... Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (*Mt 28, 19 ir t.*). Dabar jis čia pasirodo kaip Dievas-su-mumis, kurio nauja karalystė aprėpia visas tautas, nes Dievas yra tik vienas visiems. Atsižvelgdamas į tai, Matas vienoje Jėzaus pradėjimo istorijos vietoje pakeičia Izaijo žodžius. Jis nebesako: ji (Mergelė) pavadins jį vardu Emanuelis, bet: jie vadins jį Emanueliu, Dievas su mumis. Šiame „jie“ ryškėja būsimą tikinčiųjų bendruomenė, Bažnyčia, kuri tuo vardu šauksis Jėzaus (4). Šventojo Mato pasakojime visa kreipia į Kristų, nes visa orientuota į Dievą. Tad Tikėjimo išpažinime tai pagrįstai buvo suprasta ir perteikta Bažnyčiai. Tačiau kadangi Dievas dabar yra su mumis, esmingai reikšmingi yra ir žmogiškieji pažado nešėjai: Juozapas žymi Dievo ištikimybę Izraeliui, tuo tarpu Marija įkūnija žmonijos viltį. Juozapas yra tėvas pagal teisę, tuo tarpu Marija motina pagal savo kūną: jos dėka Dievas dabar yra tikrai tapęs vienu iš mūsų.

2.2. *Lk 1, 26–38*

Dabar meskime žvilgsnį, kaip Jėzaus pradėjimą ir gimimą vaizduoja Lukas, – ne tam, kad čia šį neapsakomai

turtinę tekstą aiškintume kaip toki, bet kad suvoktume jo ypatingą indėlį į Tikėjimo išpažinimą. Apsiribosiu arkangelo Gabrieliaus apreiškimu, kad gimsiąs Jėzus (*Lk 1, 26–38*). Lukas angelo žodžiuose leidžia suspindėti Trejybės slėpiniams, taip suteikdamas vyksmui tą teologinį centrą, su kuriuo visa išganymo istorija susijusi ir Išpažinime. Gimęs kūdikis vadinsis Aukščiausiojo, Dievo, Sūnus; jį Aukščiausiojo galia slėpiningai pradės Šventoji Dvasia: tada kalbama apie Sūnų, netiesiogiai – apie Tėvą ir Šventąją Dvasią. Šventosios Dvasios nužengimui ant Marijos išreikšti Lukas vartoja žodį „pridengti“ (35 eil.). Taip jis daro užuominą į Senojo Testamento pasakojimus apie šventąjį debesį, kuris virš susitikimo palapinės rodydavo Dievo apsigyvenimą. Taip Marija paženklinama kaip naujoji palapinė, gyvoji Sandoros arka. Jos „taip“ virsta susitikimo vieta, kur Dievas pasaulyje atranda buveinę. Dievas negyvena akmenyse, jis gyvena šiame kūnu ir siela dovanotame „taip“; tas, kurio pasaulis neįstengia aprėpti, visas gali apsigyventi žmoguje. Šis naujosios šventyklos, tikrosios Sandoros skrynios motyvas Luko evangelijoje dažnas, ypač angelo pasveikinime Marijai: džiauksis, malonėmis apdovanojami. Viešpats su tavimi (1, 28). Šiandien beveik niekas nebeginčija, kad šiais Luko perteiktais angelo žodžiais pakartojama Sof 3, 14 Siono dukteriai skirta ištara apie Dievo gyvenimą joje. Tad šio sveikinimo dėka Marija iškyla kaip įasmeninta Siono duktė ir kartu kaip apsigyvenimo vieta, kaip šventoji palapinė, virš kurios pakibęs Dievo buvimo debesies (5). Šią mintį, kuri vėliau paveikia ankstyvosios krikščionybės ikonografiją, perėmė Bažnyčios tėvai. Švytinti lazda rodo šventąjį Juozapą esant vyriausioju kunigu, krikščionių vyskupo prototipu. Tuo tarpu Marija yra gyvoji Bažnyčia. Ant jos nužengia Šventoji Dvasia, ir taip ji tampa naująja šventykla. Teisusis Juozapas paskiriamas Dievo slėpinių patikėtiniu, šventovės, kuri yra sužadėtinė ir *Logos* joje, namų šeimininku bei sergėtoju. Taip jis tampa vyskupo, kuriam patikėta sužadėtinė, įvaizdžiu; jis ją nedisponuoja, bet ją sergi (6). Visa čia orientuota į trejybinių Dievą, bet būtent todėl jo kartu buvimas istorijoje tampa ypač akivaizdus bei apčiuopiamas Marijos ir Bažnyčios slėpinyje.

Mūsų klausimui, mano akimis, svarbus dar vienas Luko pateikiamos apreiškimo istorijos momentas. Dievas prašo iš žmogaus „taip“. Jis nesinaudoja tiesiog savo galia. Sukurdamas žmogų, jis sukūrė laisvą priešais save esantįjį, ir dabar, kad tikrove galėtų tapti jo karalystė, besiremianti ne išorine galia, bet laisve, jam reikia to kūrinio laisvės. Bernardas Klervietis viename iš savo pamokslų dramatiškai pavaizdavo šį Dievo ir žmonijos laukimą: „Angelas laukia tavo atsakymo, nes jam reikia grįžti pas tą, kas jį atsiuntė... Atsakyk žodžiu, kurio laukia žemė, pragaras, negana to, dangus. Kaip Karalius ir Viešpats geidė, kad būtum graži, lygiai taip labai jis trokšta tavo pritariančio atsakymo... Ko delsi? Ko baiminiesi?... Štai visų tautų Išsilgtasis beldžiasi lauke į duris. Kad tik jis nepraeitų pro šalį, kol tu delsi... Stokis, skubėk, atidaryk! Stokis tikėjimu, skubėk atsivadavimu,

atidaryk pritarimu!“ (7). Be šio laisvo Marijos pritarimo Dievas negali tapti žmogumi. Žinoma, šis Marijos „taip“ visas yra malonė. Marijos nekaltumo dogma turi vienintelį tikslą – parodyti, kad nė vienas žmogus savo jėgomis negali išjudinti atpirkimo, bet kad jo „taip“ visas paniręs į dieviškosios meilės „pirma“ ir „anksčiau“ – meilės, kuri jį jau supa dar jam net negimus. „Visa yra malonė“. Tačiau malonė nepanaikina laisvės, priešingai, ji ją sukuria. Šioje istorijoje glūdi ir Marijos asmenyje susitelkia visas atpirkimo slėpinys: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei“ (Lk 1, 38).

2.3. Jono evangelijos prologas

Atsigręžkime dabar į Jono evangelijos prologą, kurio tekstu remiasi Tikėjimo išpažinimas. Čia irgi tenorėčiau išskirti tris mintis. „Tas Žodis tapo kūnu ir pasistatė savo palapinę tarp mūsų“ (1, 14). *Logos* tampa kūnu: mes taip pripratome prie tų žodžių, kad mums nebekrinta į akis ta nepaprasta dieviškoji, regis, nesujungiamų atskiribių sintezė, į kurią Bažnyčios tėvai įsimastė žingsnis po žingsnio. Čia glūdėjo ir tebeglūdi ta tikrai krikščioniška naujybė, kuri graikiškai dvasiai atrodė absurdiška bei neišvaizduojama. Kas čia sakoma, nekyla iš kokios nors kultūros, pavyzdžiui, semitų ar graikų, kaip šiandien nesuimaštant vis teigiama. Tai priešinga visiems mums žinomiems kultūros pavidalams. Žydams tai buvo lygiai taip pat klaidinga kaip dėl kitokių priežasčių ir graikams arba indams ar ir dabarties dvasiai, kuriai ši fenomeninio ir noumeninio pasaulio sintezė atrodo visiškai nereali ir kuri vėl ją neigia su visa šiuolaikinio racionalumo savimone. Kas čia pasakyta, yra „nauja“, nes kyla iš Dievo ir tik jo paties galėjo būti padaryta. Tai, į ką tikėdami, ir tik tikėdami, įžengiame ir kas atveria mums visiškai naujus mąstymo ir meilės horizontus, visai istorijai ir visoms kultūroms yra iš pagrindų nauja ir svetima.

Tačiau Jonas čia galvoje turi dar vieną ypatingą akcentą. Sakinys apie *Logos*, kuris tampa *sarx* (kūnu), kreipia į Evangelijos šeštą skyrių, kur ši pusė eilutės išplėtojama iki galo (8). Ten Kristus žydams ir pasauliui sako: duona, kurią jums duodu (t. y. *Logos*, kuris yra tikrasis žmogaus maistas), yra mano kūnas už pasaulio gyvybę (6, 51). Žodžiais apie kūną kartu jau išsakomas atsidavimas aukai, kryžiaus slėpinys ir iš to kylantis velykinio sakramento slėpinys. Žodis, kad įgytų naują statusą, netampa kūnu tiesiog kaip nors. Įsikūnijimas apima visą aukos dinamiką. Už to vėl slypi psalmės žodžiai: „Paruošei man kūną...“ (Žyd 10, 5; Ps 40). Tad šiame trumpame sakinyje glūdi visa Evangelija; į galvą ateina Bažnyčios tėvų žodis: *Logos* susitraukė, pasidarė mažas. Tai suprantama dvejopai: begalinis *Logos* pasidarė mažas, tapo vaikais. Tačiau taip pat neišmatuojamas žodis, visa Šventojo Rašto pilnatvė, susitraukė į šį vieną sakinį, į kurį surinktas Įstatymas ir Pranašai (9). Būtis ir istorija, kultas ir etosas čia suvienijami ir neiškreiptai būva kristologiniame centre. Antra man rūpima nuoroda bus trumpa. Jonas kalba apie Dievo apsigyvenimą kaip apie tapimo

žmogumi padarinį ir tikslą. Jis kalba apie palapinės pasistatymą, taip vėl atkreipdamas dėmesį į Susitikimo palapinę Senajame Testamente, į šventyklos teologiją, išsiplandančią įsikūnijusiam *Logos*. Tačiau graikiškame žodyje „palapinė“ – *skene* aidi ir hebrajiškas žodis *šekina*, t. y. ankstyvajame judaizme reiškęs šventąjį debesį, vėliau tapęs tiesiog Dievo vardu ir nusakydavęs „maloningą Dievo buvimą tarp maldai ir įstatymo studijoms susirinkusių žydų“ (10). Jėzus yra tikroji *šekina*, per kurią Dievas yra tarp mūsų, kai būname jo vardu susirinkę.

Galiausiai turime mesti dar vieną žvilgsnį į 13 eil. Jį priėmusiems jis, *Logos*, davė galią tapti Dievo vaikais: „tiems, kurie tiki jo vardą, kurie ne iš kraujo ir ne iš kūno norų, ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo užgimę“. Egzistuoja dvi skirtingos šios eilutės perteikimo tradicijos, ir šiandien nebeįmanoma nustatyti, kuri yra pirminė. Abi pasirodo praktiškai taip pat anksti ir kaip vienodai svarios. Mat egzistuoja ir vienaskaitinė versija: „kuris ne iš kraujo ir ne iš kūno norų, ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo užgimęs“. Greta yra mums įprastinis daugiskaitinis variantas: „kurie... iš Dievo užgimę“ (11). Toks dvilypis perteikimas suprantamas, nes eilutė bet kuriuo atveju kreipia į abu veikėjus. Todėl iš tikrųjų abu perteikimo variantus visada turėtume skaityti kartu, nes tik kartu jie iki galo išreiškia, kas norima pasakyti tekste. Įprastinėje daugiskaitinėje versijoje kalbama apie pakrikštytuosius, kuriems *Logos* dovanojo naują užgimimą iš Dievo. Tačiau Jėzaus gimimo iš mergelės slėpinys, šio mūsų užgimimo iš Dievo šaltinis, čia matomas taip aiškiai, kad tokį sąryšį galima neigti tik esant iš anksto neigiamai nustačius. Tačiau laikantis ir vienaskaitinės formos, ryšys su „visais, kurie jį priėmė“, išlieka akivaizdus. Tampa aišku, kad Jėzaus pradėjimas iš Dievo, jo naujasis užgimimas skirtas mums priimti, dovanoti mums naują užgimimą. Kaip 14 eilutė, kurioje kalbama apie *Logos* įsikūnijimą, iš anksto kreipia į Evangelijos skyrių apie Eucharistiją, lygiai taip ir čia negalima nenuvokti pokalbio su Nikodemu trečiajame skyriuje. Nikodemui Kristus sako, kad norint įžengti į Dievo karalystę gimimo iš kūno nepakanka. Būtina iš naujo užgimti iš aukštybių, atgimti iš vandens ir Dvasios (3, 5). Kristus, Mergelės pradėtas Šventosios Dvasios galia, yra naujos žmonijos, naujo egzistencijos būdo pradžia. Tapti krikščionimi reiškia būti į šią naują pradžią įjimtam. Tapti krikščionimi reiškia labiau atsigręžti į naujas idėjas, naują etosą, naują bendruomenę. Čia vykstantis virsmas yra realus gimimas, naujas sukūrimas. Tačiau atpirkimo vyksmo centre vėl stovi Mergelė Motina, visa savo būtimi laiduodama Dievo padarytą naują. Tik jei jos istorija yra tiesa ir yra pradžioje, tik tuomet teisingi Pauliaus žodžiai: „Kas yra Kristuje, yra naujas kūrinys“ (2 Kor 5, 17).

3. Dievo pėdsakai

Dievas nesusisaistė su akmenimis, jis susisaisto su gyvais žmonėmis. Marijos „taip“ atveria jam erdvę, kur jis gali pasistatyti savo palapinę. Ji pati jam tampa

palapine ir taip yra šventosios Bažnyčios, savo ruožtu kreipiančios į naująją Jeruzalę, kurioje nebėra jokios šventyklos, nes Dievas pats joje gyvena, pradžia. Tad pakrikštytųjų Išpažinime išpažįstamas tikėjimas į Kristų, viena vertus, yra sudvasinimas ir apvalymas visa to, kas apie Dievo gyvenimą pasaulyje pasakyta ir ko laukta religijos istorijoje. Tačiau kartu tai visus lūkesčius pranokstantis Dievo buvimo su žmonėmis įkūnijimas ir sukonkretinimas. „Dievas yra kūne“ – būtent šis neišardomas Dievo ryšys su savo kūriniais yra krikščioniškojo tikėjimo šerdis. Jei taip yra, tai tada suprantama, kodėl krikščionys nuo pradžių šventomis laikė tas vietas, kuriose šis vyksmas vyko. Jos tapo nuolatiniais Dievo įžengimo į pasaulį laidais. Nazaretas, Betliejus ir Jeruzalė taip tapo vietomis, kur galima pamatyti tartum Dievo pėdsakus, per kuriuos prie mūsų visiškai priartėja Dievo įsikūnijimo slėpinys. Kalbant apie apreiškimo Marijai istoriją, reikia pasakyti, kad Jokūbo protoevangelijoje, šiaip ar taip siekiančioje antrą šimtmetį ir, nepaisant daugelio legendinių elementų, išlaikiusioje realų atminimą, šis vyksmas padalytas į dvi vietas. Marija „paėmė ąsotį ir išėjo pasemti vandens. Ir štai balsas jai tarė: *Sveika, malonėmis apdovanotoji, Viešpats su tavimi, tu palaiminta tarp moterų*. Ji apsidairė į kairę ir į dešinę, ieškodama, iš kur šis balsas galėjo skliti. Ji sudrebėjo, įėjo į savo namą, pastatė ąsotį, paėmė purpuro audinį, atsėdo ant kėdės ir jį išskleidė. Ir štai priešais ją staiga atsirado Viešpaties angelas ir tarė: *Nebijok, Marija, nes tu radai malonę Visagalio akyse ir pradėsi iš jo žodžio*“ (11, 1 ir t.) (12). Šią dvejopą tradiciją atitinka abi šventovės – orientalinė šulinio šventovė ir katalikų bazilika, pastatyta aplink apreiškimo Marijai grotą. Abiem būdinga gili prasmė. Origenas atkreipė dėmesį, kaip šulinio motyvas ženklina visą protėvių istoriją Senajame Testamente (13). Kur beatvykdavo, jie kasdavo šulinius. Vanduo yra gyvybės elementas. Taip šulinys vis labiau tampa gyvybės įvaizdžiu apskritai – iki pat Jokūbo šulinio, prie kurio Jėzus pats save apreiškė kaip tikrosios gyvybės šulinį, kurio laukia ištroškusi žmonija. Šulinys, trykštantis vanduo tampa Kristaus, kuris mums teikia gyvybės vandens ir iš kurio atverto šono teka kraujas ir vanduo, slėpinio ženklu. Šulinys tampa Kristaus skelbimu. Tačiau greta stovi namas, maldos ir susikauptino vieta. „Kai tu panorėsi melstis, eik į savo kambarėlį...“ (Mt 6, 6). Itin asmeniškam dalykui, įsikūnijimo apreiškimui ir Mergelės atsakui, būtinas namo diskretiškumas. P. Bagatti tyrimai išskėlė aikštėn, kad jau antrame amžiuje Nazareto grotose kažkieno ranka graikiškai įrėžė angelo pasveikinimą Marijai: *Ave Maria* (14). Pasak Gianfranco Ravasi taiklaus posakio, „krikščioniškoji žinia yra ne abstrakčių teologinių tezių apie Dievą rinkinys, bet Dievo susitikimas su mūsų pasauliu, su mūsų namų bei mūsų gyvenimo tikrove“ (15). Būtent taip ir yra čia, šventuosiuose Loreto namuose, ir jų didžiojo jubiliejaus metais (16): leidžiamės paliečiami dieviškojo veikimo konkretumo, kad iš naujo, kupini dėkingumo ir tikrumo, išpažintume: Šventosios Dvasios veikimu priėmė kūną iš Mergelės Marijos ir tapo kūnu...

Nuorodos

- (1) Plg. Mussner. *Maria, die Mutter Jesu im Neuen Testament*. St Ottilien 1993, 45: „...tape???? reiškia niekinį, mažą, neturtingą, nereikšmingą... nuo dabar tai pasikeis: Marija nebebus nepastebima, „anoniminė“ mergaitė; jos vardas taps reikšmingas visoms būsimoms kartoms...“.
- (2) Augustinas. *Sermo* 169, c. 11, Nr. 13 (*PL* 38, 923); plg. Bonaventūras. *Breviloquium*, p. V, c. 3.
- (3) J. Gnilka. *Das Matthäusevangelium I*. Freiburg 1986, 19.
- (4) Gnilka, *loc. cit.*, 21.
- (5) Plg. S. M. Iglesias. *Los evangelios de la infancia II*. Madrid 1986, 149–160; J. Ratzinger. „*Du bist voll Gnade*“. In: J. Ratzinger/P. Henrici. *Credo*. Köln 1992, 103–116, ypač 105–109.
- (6) Čia remiuosi nepublikuotu A. Thiermeyerio darbu *Josef als Idealbild des frühchristlichen Bischofs und Priesters* (Rom 1989), kuriame, remiantis Bažnyčios tėvų tekstais, aiškina ma S. *Maria Maggiore* bažnyčios triumfo arkos ikonografija.
- (7) Bernardas Klervietis. *In laudibus Virginis Matris*. Hom. IV 8. *Opera omnia*. Edit. Cisterc. 4 (1966), 53 ir t.
- (8) Plg. R. Schnackenburg. *Das Johannesevangelium I*. Freiburg 1965, 243.
- (9) Plg. H. U. Von Balthasar. „*Das verdichtet sich*“. In: Int. kath. Zeitschrift *Communio* 6 (1977), 397–400. Prie Balthasaro nurodomų Origeno, Grigaliaus Nazianziečio, Maksimo Išpažinėjo tekstų kaip to paties motyvo tipiška vakarietiška formuluotė pridurtina: Augustinas. *Tract. In Joa 17, 7* ir t.: CCL 36, 174 ir t.
- (10) Schnackenburg. *Johannesevangelium I*, 245.
- (11) Schnackenburgas dar 1965 m. (*Johannesevangelium I*, 241) suformulavo: „Net jei abu teksto variantai seni, pirminiu vis dėlto turėtume laikyti daugiskaitinį“. Tokią pačią poziciją jis J. Galot atžvilgiu išlaikė ir savo pirmo tomo pirmame priede (*Johannesevangelium IV*. 3 leidimas, 1972); antrame priede (4 leidimas, 1978) M. Vellanikkalio, I. De la Potterie ir P. Hofrichterio akivaizdoje jis paliko klausimą atvirą.
- (12) E. Hennecke/W. Schneemelcher. *Neutestamentliche Apokryphen, I, Evangelien*. Tübingen 1959, 280–290, cit. 284. Svarbi O. Cullmanno įžanga 277–279.
- (13) Žr. didingą tekstą „Homilijose apie Pradžios knygą“ 13, 1–4 GCS 29: Bahrens. *Origenes VI* 1 113–121. Taip pat plg. J. Corbon. *Liturgie aus dem Urquell*. Einsiedeln 1981, 17 ir t.
- (14) G. Ravasi. *I Vangeli di Natale*. Società S. Paolo 1992, 45 ir 54.
- (15) Ten pat, 54.
- (16) Tekstas sukurtas kaip mariologinio kongreso šventovės 700 m. jubiliejaus proga įžanginis pranešimas (1995 m. kovas).

Popiežius

Popiežius Benediktas XVI Enciklika DEUS CARITAS EST vyskupams, kunigams ir diakonams, vienuoliams bei vienuolėms ir visiems Kristų tikintiems pasauliečiams apie krikščioniškąją meilę	Nr. 3, p. 4; Nr. 4, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI žinia 2006 m. Pasaulinės ligonių dienos proga	Nr. 1, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI <i>Urbi et orbi</i> žinia 2005 m. Kalėdų proga	Nr. 1, p. 4
Popiežiaus Benedikto XVI žinia 2006 m. gavėnios proga	Nr. 3, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. Žinia jaunuoliams XXI Pasaulinės jaunimo dienos proga	Nr. 5, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. Žinia 43-osios pasaulinės maldos už pašaukimus dienos proga	Nr. 7, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. Žinia 40-osios pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga	Nr. 9, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI žinia 2006 m. Misijų sekmadienio proga	Nr. 20, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI žinia Pasaulinės taikos dienos proga (2007 m. sausio 1 d.) „Žmogus – taikos širdis“	Nr. 24, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI žinia 93-iosios Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos (2007 m.) proga	Nr. 24, p. 5
Popiežiaus Benedikto XVI Kalėdų nakties Mišių homilija	Nr. 1, p. 3
Popiežiaus Benedikto XVI pamokslas per šv. Mišias Viešpaties Apsireiškimo išskilmės dieną Šv. Petro katedroje	Nr. 1, p. 5
Popiežiaus Benedikto XVI kalba prie Šventojo Sosto akredituotų diplomatų korpusui	Nr. 1, p. 6
Popiežius Benediktas XVI. „Tik tas, kuris klausosi Dievo žodžio, galės jį ir skelbti“	Nr. 1, p. 9
Popiežius Benediktas XVI. Evangelijos skelbiamas žmogaus kilnumas prieinamas ir proto pažinimui	Nr. 1, p. 9
Popiežius Benediktas XVI. Homilija per šv. Mišias Siksto koplyčioje Viešpaties Krikšto dieną	Nr. 2, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. „Atsiversti į meilę“	Nr. 5, p. 4
Popiežius Benediktas XVI apie Petro Sostą	Nr. 5, p. 5
Popiežius Benediktas XVI apie vaisingos kunigo tarnybos prielaidas	Nr. 5, p. 5
Popiežius Benediktas XVI apie Kristų kaip asmeniu tapusią tiesą	Nr. 5, p. 5
Popiežius Benediktas XVI apie žmogaus gyvybės stebuklą	Nr. 5, p. 6
Popiežius Benediktas XVI apie šiandienio Europos universiteto užduotis	Nr. 7, p. 4
Popiežius Benediktas XVI apie neliečiamus principus Europos Sąjungoje	Nr. 7, p. 4
Popiežius Benediktas XVI. Būti kunigu reiškia būti „maldos vyru“ ir „Jėzaus draugu“	Nr. 8, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. „Dievas nužengia ir tampa vergu“	Nr. 8, p. 3
Popiežius Benediktas XVI. „Ką mums reiškia prisikėlimas?“	Nr. 8, p. 4
Popiežius Benediktas XVI. „Taika yra pats Kristus“	Nr. 8, p. 6
Popiežius Benediktas XVI. „Turime vėl padaryti Dievą juntamą mūsų visuomenėse“	Nr. 8, p. 7
Popiežius Benediktas XVI. „Šventoji Dvasia yra meilė“	Nr. 11, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI apsilankymas Lenkijoje	
Vizito aprašymas	Nr. 11, p. 21
<i>Vizito metu sakytos kalbos ir homilijos</i>	
Popiežius Benediktas XVI. „Negalėjau čia neatvykti“	Nr. 11, p. 3
Popiežius Benediktas XVI. „Išlaikykite tvirtą tikėjimą!“	Nr. 11, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. „Tyliai garbinti ostijoje esantį Jėzų“	Nr. 11, p. 5
Popiežius Benediktas XVI. „Tapkite geresnio pasaulio architektais“	Nr. 11, p. 6
Popiežius Benediktas XVI. Eucharistija – „centrinis pasaulio istorijos įvykis“	Nr. 12, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. Homilija Sekminių vigilijoje per susitikimą su bažnytiniais sąjūdžiais ir bendrijomis	Nr. 13–14, p. 2
Popiežius Benediktas XVI. Homilija Šventųjų Petro ir Pauliaus išskilmės dieną	Nr. 13–14, p. 4

Popiežius Benediktas XVI. Kreipimasis į V pasaulio šeimų susitikimo dalyvius	Nr. 13–14, p. 5
Popiežius Benediktas XVI. Homilija per V pasaulio šeimų susitikimo baigiamąsias šv. Mišias	Nr. 13–14, p. 7
Popiežius Benediktas XVI. Apie jaunimo tikėjimo ugdymą	Nr. 13–14, p. 9
Popiežius Benediktas XVI. Homilija Marijos Ėmimo į dangų iškilmės dieną	Nr. 16, p. 2
Popiežius Benediktas XVI apie meilę	Nr. 16, p. 3
Popiežiaus Benedikto XVI apmąstymai apie taiką	Nr. 16, p. 4
Popiežius Benediktas XVI apie žmogaus laisvės ir moralės įstatymo santykį	Nr. 17, p. 2
Popiežius Benediktas XVI Bavarijoje	
Vizito aprašymas	Nr. 18, p. 22
<i>Su vizitu susijusios kalbos bei homilijos</i>	
Popiežius Benediktas XVI. Tikėjimas, protas ir universitetas. Prisiminimai ir apmąstymai	Nr. 18, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI žodžiai per Viešpaties angelo maldą 2006 m. rugsėjo 17 d. Castelgandolfe	Nr. 18, p. 5
Popiežius Benediktas XVI dar kartą išreiškė pagarbą islamo religijai 2006 m. rugsėjo 16 d. Valstybės sekretoriaus kardinolo Tarcisio Bertone pareiškimas dėl musulmonų reakcijos į popiežiaus Benedikto XVI kalbą	Nr. 18, p. 6
Popiežius Benediktas XVI. Homilija per šv. Mišias, aukotas Miuncheno <i>Neue Messe</i> ekspozicijų teritorijoje po atviru dangumi	Nr. 18, p. 6
Popiežius Benediktas XVI. Homilija per Vakarinės liturgiją Miuncheno katedroje	Nr. 18, p. 8
Popiežiaus Benedikto XVI homilija per šv. Mišias Altöttingo šventovėje	Nr. 19, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI homilija per Vakarinės liturgiją kartu su Bavarijos vienuoliais bei seminaristais Altöttingo šv. Onos bazilikoje	Nr. 19, p. 3
Popiežiaus Benedikto XVI pamokslas per šv. Mišias Regensburgo <i>Islinger Feld</i> parke	Nr. 19, p. 4
Popiežiaus Benedikto XVI parengtas, bet nepasakytas kreipimasis per susitikimą su Bavarijos kunigais ir nuolatiniais diakonais Freisingo katedroje	Nr. 19, p. 6
Popiežius Benediktas XVI apie pastoraciją parapijoje, liturgiją, santuoką, jaunimo sielovadą	Nr. 19, p. 7
Popiežiaus Benedikto XVI laiškas Asyžiaus vyskupui Domenico Sorrentino	
Tarpreliginio maldos už pasaulio taiką susitikimo Asyžiuje 20 metinių proga	Nr. 20, p. 3
Popiežiaus Benedikto XVI kalba Popiežiškosios gyvybės akademijos organizuoto simpoziumo „Kamieninės ląstelės: taikymo terapijai ateitis“ dalyviams	Nr. 20, p. 5
Popiežiaus Benedikto XVI homilija 2006 m. Visų Šventųjų iškilmės dieną Šv. Petro bazilikoje	Nr. 21, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI kreipimasis į Popiežiškosios mokslų akademijos narius jų visuotinio susirinkimo proga	Nr. 21, p. 3
Popiežius Benediktas XVI apie tylą ir kontempliaciją	Nr. 21, p. 4
Popiežiaus Benedikto XVI apsilankymas Turkijoje	
Vizito aprašymas	Nr. 23, p. 21
<i>Vizito metu sakytos kalbos ir homilijos</i>	
Popiežiaus Benedikto XVI kreipimasis po dieviškosios liturgijos patriarchinėje Šv. Jurgio katedroje Stambule	Nr. 23, p. 2
Popiežiaus Benedikto XVI ir patriarcho Bartolomėjaus I bendrasis pareiškimas	Nr. 23, p. 3
Popiežiaus Benedikto XVI homilija per šv. Mišias aikštėje prie Motinos Marijos Namų šventovės Efeze	Nr. 23, p. 5
Popiežiaus Benedikto XVI kreipimasis į Turkijos religijos reikalų vadovą	Nr. 23, p. 6
Popiežiaus Benedikto XVI kreipimasis į diplomatų korpusą Ankaroje	Nr. 23, p. 7
Šventasis Sostas	
Dėl <i>Neokatechumenato kelio</i> liturgijos šventimo	Nr. 11, p. 8

Bažnyčios dokumentai

Popiežiškoji kultūros taryba. „Kur tavo Dievas?“.	Nr. 10, p. 16; Nr. 12, p. 15
Atsiliepiant į šiandienį netikėjimo ir religinio abejingumo iššūkį	
Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Kova su korupcija	Nr. 20, p. 20

Ad limina Apostolorum

Šventojo Tėvo kalba Baltijos šalių vyskupams apsilankymo <i>ad limina Apostolorum</i> proga	Nr. 12, p. 3
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko Kauno arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus sveikinimo žodis Šventajam Tėvui apsilankymo <i>ad limina Apostolorum</i> metu	Nr. 12, p. 4
Vienybės išgyvenimas. Pokalbis su Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininku Kauno arkivyskupu Sigitu Tamkevičiumi apie vizitą <i>ad limina Apostolorum</i>	Nr. 13–14, p. 11

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Pranešimas dėl ataskaitų už gautą paramą teikimo	Nr. 1, p. 11
Pranešimas dėl dvasininkų ir vienuolių socialinio draudimo	Nr. 1, p. 11
Lietuvos Vyskupų Konferencijos pareiškimas	Nr. 7, p. 6
Lietuvos Vyskupų Konferencijos pareiškimas spaudai	Nr. 7, p. 7
Instrukcija dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos įgyvendinimo	Nr. 7, p. 8
Laiškas Visuomenės komunikavimo dienos proga	Nr. 10, p. 3
Lietuvos Vyskupų Konferencijos dekretas dėl pasauliečių skyrimo teisėjais bažnytiniuose tribunoluose	Nr. 18, p. 10
LVK pranešimas spaudai apie kreipimąsi į LR Seimo Žmogaus teisių komitetą dėl televizijos laidos „Jeigu“ (2006 11 16)	Nr. 22, p. 2
Lietuvos ganytojų laiškas „Dievo žodis mūsų gyvenime“	Nr. 23, p. 8
Instrukcija dėl atgailos ir pasninko dienų	Nr. 24, p. 7
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	Nr. 2, p. 4
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	Nr. 7, p. 5
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	Nr. 10, p. 2
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	Nr. 21, p. 6
Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	Nr. 24, p. 9
Lietuvos vyskupai susitiko su universitetų rektorais	Nr. 4, p. 11
Grupių ryšiams tarp Lietuvos ir Lenkijos vyskupų konferencijų susitikimas Kauno arkivyskupijoje	Nr. 18, p. 16

Kiti dokumentai

Kreipimasis dėl eksperimentų su embrionų kamieninėmis ląstelėmis	Nr. 5, p. 8
--	-------------

Ganytojų žodis

Kauno arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus kalba LR Seime 2006 m. sausio 13 d. „Tėvynės meilė ir Sausio 13-oji“	Nr. 1, p. 12
Kardinolo Audrio Juozo Bačkio pamokslas Vasario 16-ąją Vilniaus arkikatedroje	Nr. 4, p. 20
Kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Dievo gailestingumo šventovė	Nr. 8, p. 19
Kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Laiškas šeimoms	Nr. 9, p. 4
Kardinolo Audrio Juozo Bačkio kalba prel. Mykolo Krupavičiaus minėjime Seime	Nr. 19, p. 20
Kardinolo Audrio Juozo Bačkio pamokslas Antakalnio Karių kapinėse	Nr. 21, p. 14
Kardinolo Audrio Juozo Bačkio pamokslas per Aušros Vartų Gailestingumo Motinos atlaidus	Nr. 22, p. 16

Homilijos

Atėjo metas. 3 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 1, p. 19
Netyroji Dvasia. 4 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 1, p. 20
Jėzaus stebuklai. 5 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 1, p. 21
Raupsuotasis. 6 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 2, p. 11
Nuodėmių atleidimas. 7 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 2, p. 12
Ne viena duona. I gavėnios sekmadienis (B)	Nr. 3, p. 21
Atsimainymo šviesa. II gavėnios sekmadienis (B)	Nr. 3, p. 22
Dievo namai. III gavėnios sekmadienis (B)	Nr. 4, p. 19
Dievas yra Meilė. IV gavėnios sekmadienis (B)	Nr. 5, p. 17
Kryžiaus galia. V gavėnios sekmadienis (B)	Nr. 5, p. 18
Dvi eisenos. Verbų sekmadienis	Nr. 6, p. 8
Jis prisikėlė. Velykos	Nr. 6, p. 9
Susitaikymas. II Velykų sekmadienis (B)	Nr. 7, p. 20
Atsiverskite. III Velykų sekmadienis (B)	Nr. 7, p. 21
Mūsų ganytojai. IV Velykų sekmadienis (B)	Nr. 7, p. 22
Vynmedžio šakelės. V Velykų sekmadienis (B)	Nr. 8, p. 16
Meilės kalba. VI Velykų sekmadienis (B)	Nr. 8, p. 17
Tikrieji namai. Šeštinės (B)	Nr. 8, p. 18
Kalbų dovana. Sekminės (B)	Nr. 9, p. 14
Didysis slėpinys. Švenčiausioji Trejybė (B)	Nr. 9, p. 15
Jėzaus palikimas. Devintinės (B)	Nr. 10, p. 14
Dievo rankose. 12 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 10, p. 15
Dievas prikelia. 13 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 11, p. 19
Savieji Jo nepriėmė. 14 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 11, p. 20
Šviesos žibintai. 15 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 12, p. 14
Gaivinantis poilsis. 16 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 13–14, p. 24
Malonės gausa. 17 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 13–14, p. 25
Žmogaus Sūnus. Atsimainymas (B)	Nr. 13–14, p. 26
Mūsų tikėjimas. 19 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 13–14, p. 27
Išaukštinta su kūnu ir siela. Švč. M. Marijos Ėmimas dangun	Nr. 13–14, p. 28
Šventasis pokylis. 20 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 13–14, p. 29
Tikėti ar pasitraukti. 21 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 15, p. 10
Širdies šventovė. 22 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 15, p. 11
Kurčnebylis. 23 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 15, p. 12
Kryžiaus vaisiai. 24 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 16, p. 13
Kas didesnis? 25 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 16, p. 14
Papiktinimai. 26 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 17, p. 12
Santuokos sakramentas. 27 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 17, p. 13
Svarbiausias pašaukimas. 28 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 18, p. 20
Vertybių perkainojimas. 29 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 18, p. 21
Aklasis Bartimiejus. 30 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 19, p. 18
Amžinasis gyvenimas. Visi Šventieji	Nr. 19, p. 19
Didysis įsakymas. 31 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 20, p. 15
Našlės pinigėlis. 32 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 20, p. 16
Būkite pasirengę. 33 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 20, p. 17
Mūsų Karalius. 34 eilinis sekmadienis (B)	Nr. 20, p. 18
Pradėti iš naujo. I advento sekmadienis (C)	Nr. 21, p. 12
Krikštas ir atsivertimas. II advento sekmadienis (C)	Nr. 21, p. 13
Laukimas ir džiaugsmas. III advento sekmadienis (C)	Nr. 22, p. 14

Aplankymo dovanos. IV advento sekmadienis (C)	Nr. 22, p. 15
Ieškoma dovana. Kristaus Gimimas	Nr. 23, p. 19
Šventoji Šeima	Nr. 23, p. 20
Ramybė ir laikas. Švč. M. Marija – Dievo Gimdytoja	Nr. 24, p. 17
Išminčių pamokos. Viešpaties Apsireiškimas	Nr. 24, p. 18
Šventė. 2 eilinis sekmadienis (C)	Nr. 24, p. 19
Žodžio liturgija. 2 eilinis sekmadienis (C)	Nr. 24, p. 20

Straipsniai

Kardinolas Christoph Schönborn. Apie rūšių įvairovę kūrinijoje. Trečioji ir ketvirtoji katechezė	Nr. 2, p. 13
Kun. doc. dr. Arvydas Ramonas. Universitetinė sielovada	Nr. 4, p. 21; Nr. 5, p. 20; Nr. 6, p. 17
Kardinolas Joseph Ratzinger. Laisvė ir tiesa	Nr. 6, p. 10
Paulius Rabikauskas. „Tikiu Dievą“ ar „Tikiu į Dievą“	Nr. 7, p. 24
Kardinolas Joseph Ratzinger. Tikėjimas tarp proto ir jausmo	Nr. 8, p. 20
Kardinolas Christoph Schönborn. Apie pasaulio, kuris „netobulas“, sukūrimą (penktoji katechezė)	Nr. 9, p. 17
Kardinolas Christoph Schönborn. Apie žmogų kaip „kūrinijos viršūnę“ (šeštoji katechezė)	Nr. 9, p. 21
Judo evangelija, gnosticizmas ir Bažnyčios tikėjimas	Nr. 10, p. 24
Katedros svarba Bažnyčios gyvenime	Nr. 10, p. 25
Kardinolas Christoph Schönborn. „Visa sukurta Jam“: Kristus – kūrimo tikslas (septintoji katechezė)	Nr. 15, p. 13
Kardinolas Christoph Schönborn. „Valdykite žemę“: atsakomybė už kūriniją (aštuntoji katechezė)	Nr. 15, p. 17
Kardinolas Joseph Ratzinger. Tikėjimas, tiesa ir kultūra – apmąstymai remiantis enciklika <i>Fides et ratio</i>	Nr. 16, p. 16
Kardinolas Joseph Ratzinger. Tikėjimas, religija ir kultūra	Nr. 17, p. 15
Kardinolas Christoph Schönborn. Dar kartą: „sukūrimas ir evoliucija“ (devintoji katechezė)	Nr. 17, p. 21
Kardinolas Christoph Schönborn. <i>Fides, ratio, scientia</i> . Apie debatus dėl evoliucionizmo	Nr. 21, p. 15
Alma Stasiulevičiūtė. Gerosios religinio ugdymo patirties beiėškant	Nr. 22, p. 17
Kun. doc. dr. Arvydas Ramonas. Nauji universitetinės sielovados kontekstai	Nr. 22, p. 19
Dievo žodžio skaitymas	Nr. 22, p. 21
Kardinolas Joseph Ratzinger. „Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine“	Nr. 24, p. 22

Mintys

Raniero Cantalamessa apie pasninkavimą	Nr. 5, p. 19
--	--------------

Kalbos kertelė

Kun. Vaclovas Aliulis MĪC. Bažnytinės terminijos platuose	Nr. 17, p. 25
---	---------------

Popiežius: Marija yra Bažnyčios pavyzdys

(KAP) Popiežius Benediktas XVI Marijos Nekaltojo Prasidėjimo iškilme pavadino „viena gražiausių ir populiariausių Švenčiausiosios Mergelės švenčių“. Gruodžio 8 d. per Viešpaties angelo maldą jis sakė, jog šia iškilme norima išreikšti, kad Marija nuo pirmosios savo egzistencijos akimirkos buvo apsaugota nuo žmogiškos sąsajos su kalte (gimtąja nuodėme). Vadovaudamiesi Marijos pavyzdžiu, ir krikščionys turi išleisti Kristų į savo gyvenimą. Dievo Motina čia esanti „Bažnyčios paveikslas ir pavyzdys“. Popiežius taip pat ragino švęsti adventą kaip budraus ir pasitikėjimo kupino Kristaus laukimo laikotarpį.

Benediktas XVI kviečia Europos krikščionis išvien ginti krikščioniškąsias šaknis

(KAP) Pasak popiežiaus Benedikto XVI, krikščionys ortodoksai ir katalikai pašaukti prie naujos Europos prisidėti savo kultūrinio ir pirmiausia dvasiniu indėliu. Gruodžio 14 d. Vatikane priimdamas Atėnų ir visos Graikijos ortodoksų arkivyskupą Christodoulosą, popiežius Benediktas XVI pabrėžė, jog ortodoksams ir katalikams tenka pareiga išvien ginti krikščioniškąsias žemyno šaknis bei stengtis skatinti pagarbą žmogaus teisėms, ypač religijos laisvei. Tačiau labiausiai krikščionys pašaukti kartu priešintis tokioms naujoms grėsmėms krikščionių tikėjimui kaip sekuliarizacija, reliatyvizmas ir nihilizmas, kurie verčia suabejoti net „tokiomis pamatinėmis institucijomis kaip santuoka“. Popiežius pabrėžė, kad Katalikų Bažnyčia padarysianti visa, jog vėl būtų atkurta „visiška katalikų ir ortodoksų bendrystė“. Šiuo metu dėmesio daugiausia skiriama pastoraciniam bendradarbiavimui visais lygmenimis.

Ortodoksų arkivyskupas Christodoulosas patvirtino „gyvą viltį, jog

dogminės kliūtys tarp ortodoksų ir katalikų bus įveiktos“. Jis linkęs Katalikų Bažnyčios ir ortodoksų Bažnyčios oficialiai dialogo komisijai, po šešerių metų vėl pradėjusiai savo darbą šių metų rugsėjį, sėkmės. Kartu Graikijos ortodoksų galva išreiškė nerimą dėl „tolesnio Europos nukrikščionėjimo, besitaikstančio išstumti Bažnyčią iš viešojo gyvenimo“. Jis atkreipė dėmesį į religinio fanatizmo bei nevaržomų biotechnologinių tyrimų pavojus, taip pat į prarajos tarp turtingųjų ir vargšų temas, grėsmes jaunimui bei vartotojišką gyvenimo būdą. Šioms problemoms spręsti „absoliučiai būtinas“ ortodoksų Bažnyčios indėlis. Arkivyskupas savo kalboje priminė Jono Pauliaus II apsilankymą Atėnuose 2001 m. Tuo metu buvęs padėtas Bažnyčių didėjančio tarpusavio supratimo, atleidimo, susitaikinimo ir „atminties apvalymo“ kertinis akmuo.

Tai buvo pirmasis popiežiaus Benedikto XVI susitikimas su Atėnų arkivyskupu. Po pokalbio abiejų Bažnyčių vadovai pasirašė bendrą pareiškimą, kuriame patvirtino savo pasiryžimą siekti tolesnio ekumeninio suartėjimo: „Mums tenka bendra atsakomybė meilės ir tiesos dvasia įveikti daugialypius sunkumus ir skausmingas praeities partitis“. Popiežius ir arkivyskupas pabrėžia „būtinybę išstvermingai žengti konstruktyvaus teologinio dialogo keliu“ siekiant atkurti visišką Bažnyčios vienybę. Reiškiamas viltis, kad bendroji katalikų ir ortodoksų teologų komisija parengs pasiūlymų ginčytiniams klausimams išspręsti.

Pareiškime taip pat pabrėžiama, kad religijos turinčios pasaulyje skatinti taiką ir nesuteikti jokios erdvės netolerancijai ir smurtui. Benediktas XVI ir Christodoulosas ragina kitų religijų vadovus irgi ieškoti dialogo bei siekti taikos ir broliškumo tarp tautų. Mokslo pažanga, pirmiausia biomokslų srityje, sveikintina. Tačiau visada privalu gerbti žmogaus asmens kilnumą ir „sakralumą“, nes žmogaus gyvy-

bė yra „Dievo dovana“. Popiežiui ir arkivyskupui kelia nerimą eksperimentai su žmogiškosiomis būtybėmis, negerbiant nei žmogaus asmens kilnumo, nei jo integralumo visais jo raidos tarpsniais. Benediktas XVI ir Christodoulosas ryžtingai ragina vaisingai bendradarbiauti „iš naujo atrandant“ krikščioniškąsias žemyno šaknis. Tai Europos tautoms padėtų įgyvendinti pamatines žmogiškąsias ir dvasines vertybes.

Kardinolas Kasperis: „nepaprastos svarbos etapas“

(KAP) Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos prezidentas kardinolas Walteris Kasperis gruodžio 14 d. Vatikane žurnalistams pareiškė, jog ortodoksų Atėnų arkivyskupo Christodouloso susitikimas su popiežiumi Benediktu XVI ženklina „nepaprastos svarbos etapą“. Graikijos ortodoksų Bažnyčia ortodoksų pasaulyje turi didelę įtaką. Todėl arkivyskupo apsilankymas galėsias padrašinti kitas Bažnyčias.

Į klausimą dėl popiežiaus galimo susitikimo su Maskvos patriarchu Aleksijumi II, kardinolas atsakė, jog šiuo metu neaptarinėjamas nei rusų patriarcho apsilankymas Vatikane, nei popiežiaus kelionė į Maskvą. Patriarchato nuomone, aplinkybės tokiam susitikimui dar nepribrendusios. Sykiu Kasperis atmetė neseniai pakartotus Maskvos patriarcho priekaištus, esą Katalikų Bažnyčia Rusijoje verbuojanti tikinčiuosius. „Proziletizmas nėra mūsų politika“, – pareiškė jis.

Kardinolas Kasperis taip pat nesutiko su požiūriu, jog ekumeniniai santykiai su protestantais atsiduria antrame plane. Su Vakarų Bažnyčiomis dialogas vyksta ir toliau. Kardinolas atkreipė dėmesį į neseniai įvykusį Benedikto XVI susitikimą su anglikonų primu Rowanu Williamsu. Tačiau sykiu Kasperis pripažino, kad kai kuriose protestantų Bažnyčiose etiniais klausimais esama srovių, „kliudančių bendram liudijimui“.

Dialogas toliau palaikomas ir su Rytų Bažnyčiomis. Vasario mėnesį Romoje planuojamas susitikimas, kuriame dalyvaus koptų, sirų, armėnų ir etiopų Bažnyčių atstovai. V a. kristologiniai ginčai, paskatinę šias Bažnyčias pasukti atskiru keliu, jau įveikti. Tačiau po pusantro tūkstančio metų trukusio atsiskyrimo nėra lengva greitai pašalinti jo padarinius.

Vatikanas kritikuoja Šoa neigimą

(KAP) Gruodžio 12 d. Vatikanas paskelbė pareiškimą, kuriame Teherane vykusios konferencijos apie holokaustą proga išreiškė pagarbą Šoa aukoms ir priminė „baisius faktus“. XX amžius išgyvenęs mėginimą sunaikinti žydų tautą, dėl savo žydiškos būties buvo nužudyta milijonai žydų. „Tai buvo siaubinga tragedija, kurios akivaizdoje negalima likti abejingam“, – rašoma Vatikano pareiškime. Šių baisių faktų atminimas turi nuolatos akinti užbaigti konfliktus, gerbti visų tautų teises bei siekti taikos vadovaujantis tiesa ir teisingumu. Tekste taip pat primenamas Jono Pauliaus II apsilankymas Jeruzalės Jad Vašem holokausto memorialine 2000 metais, taip pat Benedikto XVI apsilankymas Auschwitzo memorialiniame muziejuje kelionės į Lenkiją metu gegužės mėnesį. Šiomis progomis popiežiai patvirtinę Bažnyčios laikyseną Šoa atžvilgiu, kuri taip pat išdėstyta 1998 m. paskelbtame dokumente „Mes atsimeiname: Šoa apmąstymai“.

Minėtoji konferencija Teherane vyko antrą gruodžio savaitę. Oficialiais iranėčių duomenimis, joje dalyvavo „67 mokslininkai iš 30 šalių“. Tarp jų būta žinomų holokausto neigėjų iš Prancūzijos, Australijos, Austrijos. Pasak rengėjų, norėta aptarti žydų naikinimo nacių valdymo laikotarpiu įvykius atsiskaitant „anapus egzistuojančių tabu“.

Atrastas apaštalo Pauliaus kapas

(KAP) Vatikano archeologai įsitikinę, jog atrado apaštalo Pauliaus kapą. Archeologai nuodugniai tyrinėjo tradiciškai gerbiamą tautų apaštalo kapą po Romos *San Paolo fuori le Mura* altoriumi. Maždaug už pusės metro po antikine marmurine danga su įrašu *Paulo Apostolo Mart* jie aptiko romėnišką sarkofagą.

Gruodžio 11 d. surengtoje spaudos konferencijoje archeologas Giorgio Fillipi patvirtino nuomonę, jog sarkofagas po šiandieniu bazilikos altoriumi tikrai yra Pauliaus kapas. Per 2002–2006 m. kasinėjimus taip pat buvo atidengti Konstantino pastatytos IV a. bazilikos likučiai. Ne vienas požymis, pasak Fillipi, atitinka rašytinę tradiciją, pagal kurią jau II pabaigoje prie Ostijos kelio egzistavo nedidelis memorialinis statinys, ženkliantis Pauliaus kapą.

Pasak ankstyvosios krikščioniškosios tradicijos, Paulius mirė 67 m. Romoje ir buvo palaidotas prie Ostijos kelio. Imperatorius Konstantinas Didysis apie 324 m. virš jau esančio paminklo pastatė baziliką. Tiksliai, kur yra kapas, nežinota dėl daugelio perstatinėjimų, atnaujinimų ir galiausiai didžiulio gaisro 1823 m.

*Sveiki, sulaukę Kristaus Gimimo šventės ir Naujųjų
Viešpaties malonės metų!*

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
vysk. Jonas Kauneckas
mons. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Domas Gatautas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Saulius Stumbra / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2006, „Bažnyčios žinios“